Folkrörelseutredningens betänkande

SOU 1987:37

Ur KB:s samlingar
Digitaliserad år 2014
KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

STÖDET TILL BARN- OCH UNGDOMSFÖRENINGAR

Folkrörelseutredningens betänkande

SOU 1987:37

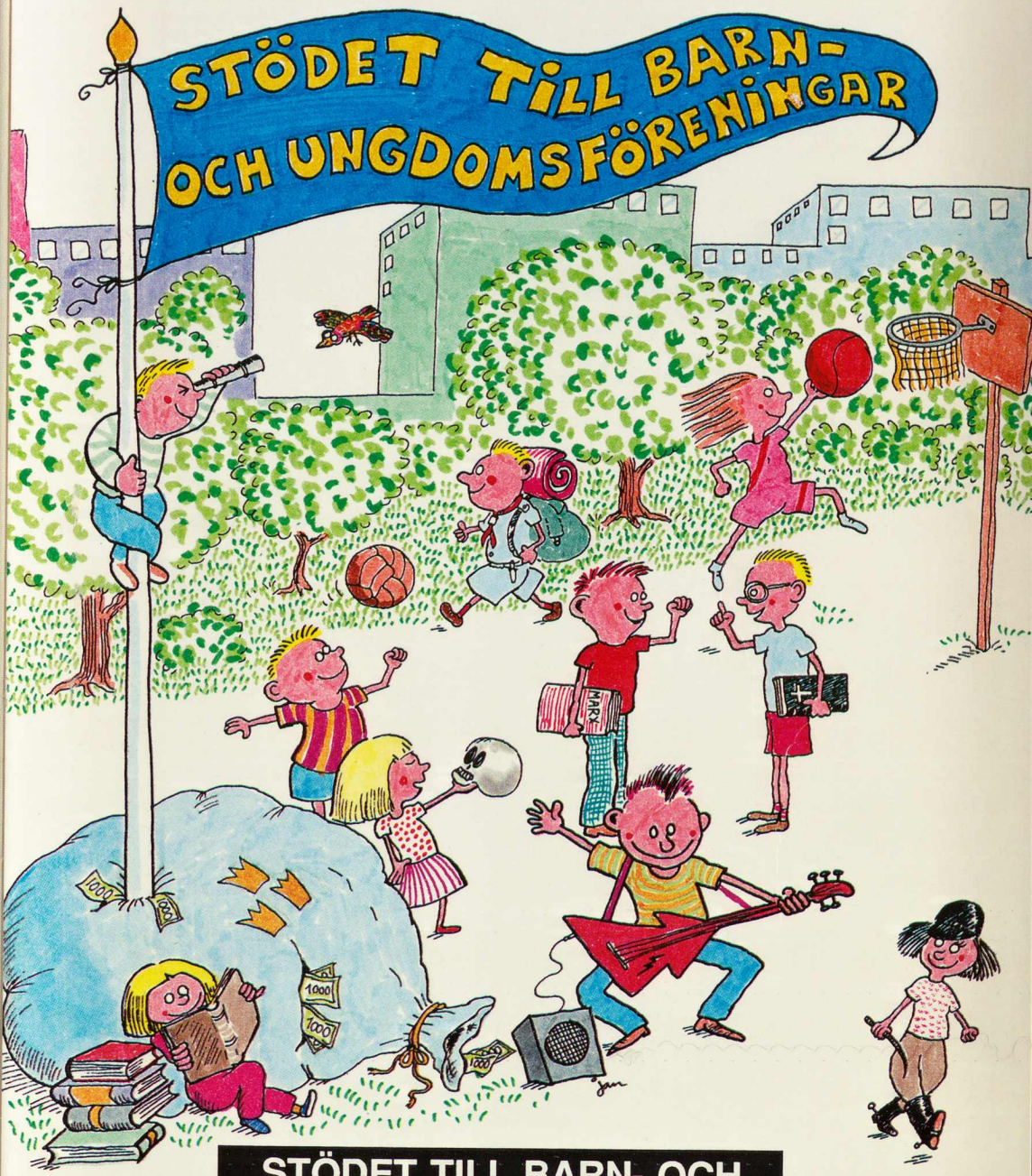

STÖDET TILL BARN- OCH UNGDOMSFÖRENINGAR

17

Statens offentliga utredningar
1987:37
Civildepartementet

Stödet till barn- och ungdomsföreningar

Betänkande
av 1986 års folkrörelseutredning
Stockholm 1987

Beställningsadress:
Allmänna Förlaget
Kundtjänst
106 47 STOCKHOLM
Tel: 08/739 96 30

Allmänna Förlagets bokhandel:
Informationsbokhandeln
Malmtorgsgatan 5, Stockholm
Tel: 08/739 95 65

Beställare som är berättigade till remissexemplar
eller friexemplar kan beställa sådana under adress:

Regeringskansliets förvaltningskontor
SOU-förrådet
103 33 Stockholm
Tel: 08/763 23 20 Telefontid 8.10–12.00 (externt och internt)
08/763 10 05 12.00–16.40 (endast internt)

ISBN 91-38-10014-2
ISSN 0375-250X

Omslag, illustrationer: Jan Kjellberg
Produktion Allmänna Förlaget AB
Graphic Systems AB, Göteborg 1987

Till statsrådet Ulf Lönnqvist

Genom beslut den 22 maj 1986 bemyndigade regeringen chefen för civildepartementet, Bo Holmberg, att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå åtgärder med syfte att ge ett ökat ansvar åt folkrörelser, föreningar och kooperativ i offentlig verksamhet. Uppdraget innefattar också en översyn av statsbidragen till folkrörelserna.

Med stöd av detta bemyndigande förordnades f. förbundsordföranden Karl-Åke Granlund som särskild utredare fr o m den 6 augusti 1986.

Fr o m den 2 oktober 1986 förordnades som sakkunniga följande personer: sakkunnige Björn Andersson, civildepartementet, utredningssekreteraren Katarina Svensson, Örebro kommun, förbundssekreteraren Raymond Svensson, Bygdegårdarnas Riksförbund samt ekonomichefen Bertil Östberg, Folkpartiets Riksorganisation.

Som experter åt utredningsmannen förordnades den 2 oktober 1986 organisationssekreteraren Per Olof Jönsson, HSB:s riksförbund, parkarbetaren Britt Mari Glaas, Svenska kommunalarbetareförbundet, Sandviken samt departementssekreteraren Kent Ivarsson, civildepartementet. Den 6 april 1987 förordnades vidare som experter revisionsdirektör Gunilla Norström, Riksrevisionsverket och förbundssekreteraren Ingvar Söderberg, Folkbildningsförbundet samt kanslijuristen Bengt Borgström den 1 december 1986.

Huvudsekreterare är sedan den 1 september 1986 planeringschefen Hans Andersson. Biträdande sekreterare sedan den 1 oktober 1986 är ombudsmannen Gunlög Bergander samt sedan den 15 december 1986 redaktören Kaj Nyman. Kristina Ringdahl har varit assistent under utredningens arbete.

Utredningen har antagit namnet Folkrörelseutredningen.

Genom beslut den 12 mars 1987 bemyndigade regeringen att göra en särskild översyn av statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationerna. Översynen skulle ske genom tilläggsdirektiv till folkrörelseutredningen.

Som särskild sakkunnig åt utredningsmannen i översynen av statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationerna förordnades den 6 april marknadsföraren Bert Valtersson, Södertälje. Sekreterare med anknytning till denna översyn är sedan den 1 juni 1987 sekreteraren Anders Lundkvist och sedan den 18 maj 1987 konsulenten Gunnar Sallstedt.

Under utredningsarbetets gång har utredningen haft såväl organisationskontakter som samråd med statens ungdomsråds bidragsgrupp, vilken även granskat statens bidrag till barn- och ungdomsorganisationerna.

Folkrörelseutredningen överlämnar betänkandet (SOU 1987:33) "Ju mer vi är tillsammans" samt betänkandet (SOU 1987:35) "Underlag för reformer samt förslag" under september månad.

Folkrörelseutredningen överlämnar härmed betänkandet (SOU 1987:37) "Stödet till barn- och ungdomsföreningar".

Särskilda yttranden har avgivits av sakkunniga Raymond Svensson och Bertil Östberg.

Karl-Åke Granlund

/Bert Valtersson

/Anders Lundkvist

Gunnar Sallstedt

Innehållsförteckning

Sid

Sammanfattning 1

Kapitel 1 5

Kort historik och sammanfattning av tidigare utredningar beträffande statens stöd till ungdomsorganisationerna

Kapitel 2 13

Barn- och ungdomsföreningar - en viktig resurs i samhällsutvecklingen

Kapitel 3 17

Samhällets stöd till barn- och ungdomsverksamhet

Kapitel 4 21

Barn- och ungdomsföreningarnas situation idag

Kapitel 5 39

Centrala ungdomsorganisationernas situation

Kapitel 6 45

Utredningens förslag

a) Ökad kunskap - forskning

b) Det lokala stödet

c) Det centrala stödet

d) Projektstöd

e) Bidragsmyndigheten

f) Lokal verksamhet - grunden till framgång

Särskilda yttranden **55**

Bilagor **59**

1. Kommittédirektiv
2. Bidragsberättigade ungdomsorganisationer

Sammanfattning

Barn- och ungdomspolitikens mål

Utredningen kan med utgångspunkt från de kontakter man haft och med den dokumentation som finns och som utredningen tagit del av, konstatera att landets barn- och ungdomsorganisationer nu som förr bedriver ett omfattande och betydande arbete.

Rent statistiskt genomförs varje dag året runt omkring 30 000 aktiviteter för närmare 300 000 barn och ungdomar.

Trots idag förändrade och i många fall svårare villkor söker ungdomsorganisationerna utveckla sin verksamhet och strävar hela tiden mot att nå fler barn och ungdomar. De mål för barn- och ungdomspolitiken inom området fritid och rekreation som riksdagen antog 1974 gäller fortfarande. I dessa sades att:

> "ungdomspolitiken skall medverka till att utveckla demokratin, stimulera till samhällsengagemang, skapa en bättre samhällsmiljö och bidra till jämlikhet mellan individer och mellan grupper i samhället samt skapa samhörighet mellan generationerna."

De barn- och ungdomsorganisationer som idag erhåller statligt stöd arbetar i linje med de av riksdagen fastställda målen. Så långt utredningen kunnat se tillgodoser även det statliga stödet de syften statsmakterna avsett att det bör göra.

Med den konstruktion av statligt centralt stöd utredningen föreslår i kapitel 6 ges även utrymme att ta med nya ungdomsrörelser och organisationer, vilka inte helt tillämpar den organisationsform som är gängse bland föreningar och organisationer.

Statligt stöd

Det totala stödet till ungdomsorganisationerna uppgick till ca 350 milj kr under budgetåret 1986/87. I det beloppet är även statens stöd till Riksidrottsförbundet (RF) på ca 175 mkr medtaget. RF:s bidrag grundas inte enbart på verksamhet bland barn och ungdom utan utgör bidrag för hela den samlade idrottsrörelsen.

Stödet delas upp i tre områden - centralt stöd, lokalt stöd och projektstöd.

Utredningens förslag vad gäller såväl centralt som lokalt stöd innebär en förenkling och en minskad administration, vilket är i linje med vad som uttrycks i direktiven. Förslagen ger även tillsynsinstansen - Statens Ungdomsråd - ökade befogenheter och en mer markerad roll som myndighet.

I utredningens direktiv har även ingått att kartlägga omfattningen av organisationer som får bidrag från olika håll. På uppdrag av regeringen har Riksrevisionsverket gjort en omfattande kartläggning av det statliga stödet till folkrörelserna (Dnr 1986:554). Kartläggningen visar att det är många föreningar och organisationer som får bidrag från olika statliga instanser. Utredningen kan dock konstatera att det bland ungdomsorganisationerna är marginellt att man får bidrag från olika håll. Merparten kommer via de reguljära bidragen, som beviljas från en instans och i någon mån genom projektbidrag.

Ökad kunskap - forskning

Den kunskap som finns om barn- och ungdomsföreningarna är enligt utredningens uppfattning inte tillräcklig för att t ex få en samlad bild av föreningslivets utveckling. Kunskapen måste därför förbättras på såväl statlig och kommunal nivå som inom de centrala ungdomsorganisationerna. Utredningen föreslår därför att regeringen utarbetar former för och omfattning av erforderliga forskningsinsatser inom området fritid och rekreation.

Lokala stödet

Det lokala stödet är för närvarande det enda generella statliga bidrag som utbetalas direkt till de lokala föreningarnas barn- och ungdomsverksamhet. Bidragets konstruktion och tillämpning har ofta varit föremål för diskussion. Trots det har några genomgripande förändringar av bidraget inte gjorts. Eftersom kommunerna står för merparten av det samlade stödet till ungdomsföreningarna finns väl uppbyggda rutiner för fördelning av kontanta bidrag på kommunal nivå. Utredningen anser därför att det lokala stödet med fördel kan utbetalas till kommunerna. Statsbidraget föreslås bli utbetalat till kommunerna baserat på antalet lokala föreningar, som erhåller kommunalt bidrag till sin barn- och ungdomsverksamhet i respektive kommun.

Centrala stödet

Utredningen har tagit del av undersökningar som visar svenska folkets uppfattning om hur en förening bör arbeta för att locka medlemmar till aktivt deltagande. Några av egenskaperna är: Medlemmarna ska kunna påverka föreningen och de beslut som fattas. Föreningen ska även vara lokalt anknuten.

Stora delar av det statliga stödet till barn- och ungdomsorganisationerna utbetalas idag med medlemsantalet som grund. Detsamma gäller flera av de bidragsformer som finns i kommunerna. Bidrag med medlemsantal som grund uppmuntrar ofta till att samla många medlemmar i stora föreningar. Undersökningar visar även att andelen passiva medlemmar många gånger är stort. Antalet medlemskap har ökat kraftigt under de senaste årtiondet. Ökningen kan hänföras nästan uteslutande till idrottsrörelsen. Bland övriga

barn- och ungdomsorganisationer har medlemsantalet gått ned de senaste åren. Trots förändringar i medlemsantalen har det inte blivit någon nämnvärd förändring av antalet lokala föreningar. Idrottsrörelsen och de övriga ungdomsorganisationerna har haft ungefär samma utveckling när det gäller antalet lokala föreningar.

Grunden för det centrala stödet till barn- och ungdomsorganisationerna bör vara den lokala föreningen. Stödets storlek bör därför avgöras efter hur många lokala föreningar det finns inom respektive organisation. Som lokal förening ska den förening räknas, som är bidragsberättigad i primärkommunen och erhållit kommunalt bidrag för sin ungdomsverksamhet det senaste räkenskapsåret. Bidraget föreslås utgå med ett fast och ett rörligt belopp.

För att skapa trygghet och ge möjlighet till långsiktig planering inom ungdomsorganisationerna föreslår utredningen att det centrala stödet läggs fast i 3-årsperioder samt att eventuella förändringar i bidrags-formen skall meddelas organisationerna minst ett år i förväg.

Grundbidraget föreslås bli 450 000 kr för de organisationer som har minst 50 föreningar. Rörligt bidrag föreslås utgå till de organisationer som har minst 100 föreningar men högst 300 med 3 000 kr/förening för dessa. För de som har mellan 301 och 700 föreningar föreslås därutöver utgå 2 000 kr/förening. Organisationer som har mer än 700 föreningar erhåller ytterligare 1 000 kr/förening för dessa.

Eftersom förändringen föreslås träda i full kraft först efter tre år och att utredningen samtidigt uttalar en förhoppning att stödet till ungdomsorganisationerna höjs väsentligt, skall ovanstående belopp ses som riktvärden.

Projektstöd

Projektbidrag har för många organisationer fått prägeln av regelbundenhet och räknas ofta som en årlig och fast intäkt. Utredningen föreslår därför att bidraget till ungdomsorganisationernas alkohol- och narkotikaupplysning omvandlas till centralt statligt stöd. Utredningen anser även att i den mån projektbidrag i undantagsfall skall förekomma i framtiden, bör de begränsas till att omfatta högst två till tre år.

Bidragsmyndigheten

Utredningen anser att Statens Ungdomsråds myndighetsroll skall förstärkas. Rådet bör på ett friare sätt än idag kunna fördela bidrag till ungdomsorganisationerna. Riksdagen anger mål och anvisar anslagsramar för bidrag varefter regeringen ger SUR i uppdrag att utforma regler och tillämpningar.

Rådet bör även tillsammans med andra intressenter samla in, sammanställa och föra ut kunskap och erfarenheter om ungdomsföreningarnas situation och utveckling.

Kapitel 1

Kort historik och sammanfattning av tidigare utredningar beträffande statens stöd till ungdomsorganisationer

Under senare delen av 1800-talet och i början av 1900-talet etablerades flertalet av de ideella folkrörelserna i Sverige.

Merparten av ungdomsorganisationerna startade sin verksamhet under åren 1890-1935. De kristna ungdomsförbunden uppstod under åren 1900-1910. Nykterhetsfrämjande ungdomsförbund bildades runt sekelskiftet och scoutrörelserna under 1910- och 1920-talet. Föregångarna till vår tids politiska ungdomsförbund organiserades även under 1900-talets första årtionden. Riksidrottsförbundet (RF) bildades 1903 med gymnastik- och idrottsföreningar som grundval för verksamheten.

En 40-årig jämförelse

Vid en jämförelse mellan åren 1943 och 1985 beträffande antal medlemmar, antal lokalavdelningar och antal medlemsförbund/-organisationer framgår att idrottsrörelsen haft en kraftig utveckling jämfört med övriga organisationer.

1943 hade idrottens organisationer ca 500 000 medlemskap medan övriga ungdomsorganisationer hade drygt 650 000 medlemskap. 1985 redovisar idrotten ca 5,3 miljoner medlemskap fördelat på alla åldrar. Räknas antalet s k dubbla medlemskap bort uppger idrottsrörelsen att man har ca 2,5 miljoner medlemmar. Uppgiften gäller fortfarande medlemmar i alla åldrar. Någon samlad uppgift om medlemsantalet i åldern 7-25 år går tyvärr inte att få fram genom Riksidrottsförbundet. Antalet medlemskap bland de övriga ungdomsorganisationerna var 1985 närmare 1 miljon. Trots svårigheter med sifferbearbetning kan vi konstatera att idrottens organisationer ökat antalet medlemskap från ca 500 000 1943 till ca 5 300 000 1985. Övriga ungdomsorganisationer har ökat antalet medlemskap från 650 000 till närmare 1 000 000 under samma tidsperiod.

Av tabellerna 1:1 och 1:2 framgår utvecklingen av antalet lokalavdelningar och antalet verksamma organisationer/förbund inom respektive organisationskategori.

Tabell 1:1 Utvecklingen av antalet lokalavdelningar 1943-1985

Kategori	Antal lokalavd 1943	1985
Politiska	4 110	3 430
Religiösa	6 750	4 415
Nykterhet	1 275	1 720
Barn, ungdom, scout	3 370	8 825
Idrott	7 190	19 000
Totalt	22 695	36 850

Tabell 1:2 Utvecklingen av antalet medlemsorganisationer/förbund 1943-1985

Kategori	Medlemsorg/förbund 1943	1985
Politiska	6	8
Religiösa	12	18
Nykterhet	8	6
Barn, ungdom, scout	10	21
Idrott	25	57
Totalt	61	110

Idrottsrörelsens tillväxt har varit stor. 1943 hade idrottsorganisationerna ca 500.000 medlemskap. 1985 redovisades 5,3 miljoner medlemskap fördelat på alla åldrar.

1943 hade de övriga ungdomsorganisationerna totalt fler medlemmar, lokalavdelningar och verksamma organisationer/förbund än idrotten. På 40 år har de övriga organisationerna ökat antalet medlemskap med närmare 40 % medan idrotten mång-dubblat sina medlemskap. Antalet lokalavdelningar har för de övriga ungdomsorganisationerna ökat med 10 %. Motsvarande siffra för idrotten är 165 %. Antalet verksamma organisationer/förbund har blivit 17 st fler för övriga organisationer och 32 st fler för idrottsorganisationerna under de gångna 40 åren.

Idag är med andra ord situationen helt omvänd mellan idrottens organisationer och övriga barn- och ungdomsorganisationer beträffande antal medlemmar, lokalavdelningar och verksamma förbund jämfört med 1943.

Det statliga stödets framväxt

De centrala nykterhetsorganisationerna erhöll bidrag till sin verksamhet första gången 1921. Fr o m 1938 erhöll de även bidrag till instruktörer. Jordbrukareungdomens förbund erhöll också bidrag fr o m 1921. Riksidrottsförbundet fick 1935 anslag ur de statliga tipsmedlen. Bidraget var avsett för bl a idrottsanläggningar, idrotts-material, administration av idrottens verksamhet och idrotts-instruktörer. Scout- och friluftsorganisationerna erhöll fr o m 1940 bidrag ur "Fonden för friluftslivets främjande".

Riksdagsmotion 1918

Redan 1918 berördes första gången frågan om statligt stöd till ungdomsorganisationernas arbete. I en motion till riksdagen väcktes frågan om åtgärder för "motarbetande av ungdomens förvildning". Motionen angav bl a att "... ungdomsklubbarna, där man särskilt lägger an på att uppodla självsäkerhet och självdiciplin, även bör erhålla statens understöd i riksdagen". Motionen avslogs.

1930- och 40-talet

Första gången mer konkreta förslag utformades beträffande statens stöd till ungdomsorganisationer kom i 1939 års Ungdomsvårds-kommittés delbetänkande "Stöd åt ungdomens föreningsliv" (SOU 1944:31). Kommitténs ursprungliga direktiv anknöt till den ökade ungdomsbrottsligheten. Så småningom kom direktiven att omfatta en mer allmän kartläggning av samhällets ungdomsvårdande uppgifter. I sitt betänkande föreslog kommittén statligt stöd till ungdomsledarutbildning och anställande av instruktörer inom organisationerna. Bidragen föreslogs utgå på så sätt att de mindre organisationerna skulle stödjas mer än de större.

1950-talet

Kommitténs förslag ledde inte till några konkreta åtgärder från statens sida. Arbetet lade dock grunden till 1953 års utredning angående "Stöd åt nykterhetsorganisationer och ungdomsvårdande sammanslutningar". Direktiven för utredningen sammanföll i stora delar med de synpnkter och förslag som "Ungdomskommittén" redovisat. Där betonades bl a vikten av att hitta sätt att stödja olika organisationers strävanden för sunda vanor bland ungdomen.

I betänkandet "Bidrag till ungdomens föreningsliv och fritidsverksamhet" (1953:stencil), framhöll utredningen värdet av stöd till ungdomsorganisationerna ur allmänpreventiv synpunkt. Vidare såg utredningen det som angeläget att motverka nöjesindustrins inverkan på ungdomen, framför allt i alkoholhänseende;

> "... för att samhällets stödåtgärder till föreningslivet skall ge rimligt utbyte måste dessa olika ungdomssammanslutningar i förta hand få sådan hjälp till utåtriktad verksamhet att de verkligen kan sättas i stånd att konkurrera med kommersiella nöjesföretag om ungdomens fritid."

Utredningen hyste en stark tilltro till föreningslivets möjligheter ifråga om självfostran och personlighetsutveckling. Den föreslog tre olika stödformer; ett instruktörsbidrag, ett ledarutbildningsbidrag och ett bidrag till fritidsgruppsverksamhet (ursprunget till dagens statliga lokala aktivitetsstöd).

Utredningens förslag och rekommendationer bifölls i allt väsentligt av riksdagen.

I betänkandet "Staten och de politiska ungdomsorganisationerna" (SOU 1956:42), ansåg utredningen att de politiska ungdomsorganisationernas politiska verksamhet inte borde stödjas med statliga medel. För den ungdomsfostrande verksamheten borde dock statsbidrag kunna utgå. Därför föreslogs att dessa organisationer skulle erhålla samma bidrag för sin ungdomsfostrande verksamhet som övriga ungdomsorganisationer, dvs instruktörsbidrag, ledarutbildningsbidrag och fritidsgruppsbidrag. Riksdagen antog utredningens förslag.

1960-talet

I början av 60-talet ifrågasattes om inte en förnyad utredning om det statliga stödet till ungdomsorganisationerna måste göras. "1962 års ungdomsutredning" tillsattes därför och direktiven tog som utgångspunkt den tilltagande samhälleliga strukturomvandlingen. Den ökade koncentrationen av boendet till stora centra kunde också bidra till större ungdomsproblem menade man. Härvid betonades den utvidgade rollen skolan erhållit som fostrare. Mot denna

bakgrund tillsattes utredningen för att se över omfattningen och utformningen av det statliga stödet till

> "... den ungdomsfostran som sker utanför skolan och som kan utgöra ett stöd för och innebära ett komplement till det ansvar för ungdomens fostran som primärt åvilar föräldrarna och hemmen."

I sitt delbetänkande "Stöd åt ungdomsorganisationernas centrala verksamhet" (SOU 1963:67), angav utredningen att mindre detaljstyrning och större frihet borde prägla det statliga stödet. Utredningen föreslog vidare att organisationerna skulle ha minst 3 000 medlemmar i åldern 12-25 år för att anses som bidragsberättigade.

Instruktörsbidraget föreslogs bli ersatt av ett organisationsbidrag bestående av tre delar; grundbidrag, instruktörsbidrag och rörligt bidrag. Grundbidraget skulle vara lika för alla organisationer medan instruktörsbidraget skulle kopplas till medlemsantalet och det rörliga bidraget till antalet lokalavdelningar i organisationerna. Lokalavdelningen skulle ha övervägande delen medlemmar i åldern 12-25 år. Riksdagen biföll utredningens förslag.

I slutbetänkandet "Statens stöd till ungdomsverksamhet" (SOU 1967:19), föreslog utredningen några förändringar av reglerna. Kravet på 3 000 medlemmar kvarstod medan bidragsberättigad ålder föreslogs till 10-25 år i stället för 12-25 år. Till detta lades kravet på att organisationen skulle vara representerad i minst 5 % av landets primärkommuner.

Det i mitten av 50-talet införda fritidsgruppsbidraget föreslogs bli utbetalat med ett schablonbelopp per gruppsammankomst. Vidare föreslog utredningen tre olika vägningstabeller för det centrala verksamhetsbidraget. Ett tröskelbidrag föreslogs dessutom för s k gränsfallsorganisationer.

Konstruktionen för ledarutbildningsbidraget ansåg utredningen otidsenlig och föreslog att organisationerna skulle få större frihet att själva forma sin utbildningsverksamhet. Statsbidrag skulle utgå med 2/3 av kostnaderna samt fördelas enligt samma kriterier som för det centrala stödet. Riksdagen biföll i alla väsentliga delar utredningens förslag.

1970-talet

I en utredning "Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet" 1971 föreslog Statens Ungdomsråd (SUR) en ny konstruktion av stöd till lokal ungdomsverksamhet, som skulle ersätta fritidsgruppsbidraget. I förslaget framförde SUR att varje planerad och genomförd aktivitet i en lokalavdelning, omfattande minst en timme med minst fem deltagare i åldern 12-25 år, skulle

betraktas som en bidragsberättigad sammankomst. Beloppet föreslogs bli 10 kr per sammankomst. Riksdagen antog SUR:s förslag.

1974 genomförde SUR även en utredning om det centrala stödet. I förslaget "Statligt stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet" (DNR 48:74), framförde SUR att ledarutbildningsbidraget och det centrala verksamhetsbidraget skulle slås samman till ett bidrag kallat "Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet". Det tidigare kravet på minst 3 000 medlemmar per organisation fanns kvar men nu för åldrarna 7-25 år. Lokalavdelningarna skulle vara etablerade i minst hälften av landets landstingsområden. Medlemsbegreppet skärptes som bidragsgrund genom att deltagare i s k öppen verksamhet inte längre fick räknas. Begreppet lokalavdelning föreslogs borttagas som fördelningsgrund. SUR ansåg även att anslaget skulle vara ett förslagsanslag och inte som tidigare ett reservationsanslag.

Riksdagen beslutade i huvudsak enligt SUR:s rekommendationer.

1979 tillsattes ånyo en utredning. I direktiven till utredningen om "Statens stöd till folkrörelserna" angavs bl a att det var angeläget med en samordning och förenkling av bidragsgivningen. I betänkandet "Bidrag till folkrörelser" (SOU 1979:60) konstaterade utredningen bl a att en helhetssyn beträffande bidragsgivningen mellan stat, landsting och kommun saknades. Handläggningen av de statliga bidragen ansågs vara mycket splittrad. En rad olika projektbidrag och andra stödformer hade inrättats, vilket medförde att 38 skilda instanser handlade ett 60-tal olika bidrag. Huvuddragen i utredningens förslag var att bidragen till ungdomsorganisationernas lokala och centrala verksamhet borde slås ihop till ett bidrag. Projektbidrag skulle på sikt avvecklas till förmån för mer generella bidrag. Medel ur Allmänna arvsfonden borde även kunna fördelas av landstingen. Vidare ansåg utredningen att en särskild myndighet med samlat ansvar för bidragsfrågor borde inrättas. Utredningen behandlade även de organisationer som inte erhöll bidrag från staten och ansåg bl a att statligt stöd till miljöorganisationer skulle utgå.

Utredningens förslag och rekommendationer föranledde inga direkta åtgärder.

Motiv för statligt stöd

I de refererade utredningarna har även statens målsättning med ungdomspolitiken behandlats. En rad motiv för statens stöd till ungdomsorganisationerna har diskuterats under årens lopp.

Föreningslivets värde som demokratisk fostrare och skapare av ett socialt kontaktnät samt dess betydelse för ungdomens personlighetsutveckling har genomgående framhållits. I det följande sammanfattas några av de motiv som framförts.

* 1939 års Ungdomsvårdskommitté talade om föreningslivet som "kompletterande medborgarskola".

* 1953 års utredning menade att föreningslivet hade stora möjligheter när det gällde ungdomens självfostran och personlighetsdaning och att de fria organisationerna måste stödjas i sin strävan att fånga upp den "rotlösa och föreningslösa ungdomen".

* 1962 års ungdomsutredning präglade i stor utsträckning debatten på 60-talet och framförde bl a följande;

  "Det är inte riskerna för att den som är ung skall misslyckas i fråga om social anpassning och personlig utveckling utan möjligheten att ta tillvara den enskildes inneboende förutsättningar och anlag som bör vara den främsta drivkraften bakom samhällets ungdomspolitik."

* Statens Ungdomsråd betonade i sina utredningar på 70-talet föreningarnas möjligheter till aktiv medverkan i debatten om samhällsfrågor samt träning i demokratiska arbetsformer. Rådet formulerade följande övergripande mål för ungdomspolitiken;

  "Ungdomspolitiken ska medverka till att utveckla demokratin, stimulera till samhällsengagemang, skapa en bättre samhällsmiljö och bidra till jämlikhet mellan individer och mellan grupper i samhället samt skapa samhörighet mellan generationerna".

* Statsverkspropositionerna 1969 och 1975 samt ett antal andra utredningar har angett ytterligare motiv, som pedagogisk stimulans, social gemenskap samt skapande av stimulerande och meningsfulla fritids- och kulturmiljöer.

Utredningen konstaterar att barn- och ungdomsorganisationerna har formulerat och antagit mål för sitt arbete kring demokrati och fostran, som sammanfaller väl med de av bl a stat och kommuner formulerade målen för den samlade barn- och ungdomspolitiken.

Kapitel 2

Barn- och ungdomsföreningar - en viktig resurs i samhällsutvecklingen.

Föreningslivet har spelat en central roll för demokratins utveckling i vårt land. För att arbeta för sina ideal, ta tillvara sina intressen och solidariskt arbeta för gemensamma mål, slöt sig människor samman i föreningar och folkrörelser växte fram.

"Folkrörelsetanken" innebär bl a att många människor ska kunna vara aktiva och ta ansvar i samhällsarbetet, Fler ska få tillfälle att skaffa sig kunskap i samhällsfrågor, delta i opinionsbildning och få meningsfulla uppgifter i en verksamhet som drivs utifrån en egen idébakgrund. I ett "folkrörelsesamhälle" fördelas makten och ansvaret mellan många människor.

Idéburna rörelser, som bygger på den grunden, och förverkligar den i praktiskt arbete spelar därför en viktig roll i vår demokrati. De allra flesta föreningar har en idé som bas i sin verksamhet. De skolar medlemsgrupper i att fatta demokratiska beslut och ta ansvar. Betydelsen av ett sådant aktivt organisationsliv ökar ju mer komplicerat samhället ter sig för medborgarna.

Omfattande föreningsinsatser

Som utredningen tidigare konstaterat i betänkandet "Ju mer vi är tillsammans", gör föreningarna i vårt land sedan lång tid betydande insatser inom olika samhällsområden. Dit hör naturligtvis alla de barn- och ungdomsorganisationer som har sin verksamhet runt om i landet.

Med den bilden för ögonen är det lätt att inse att framgångar inom det fritids- och ungdomspolitiska området nås främst genom föreningarnas verksamhet.

Det är självklart att föreningslivet har en mycket viktig roll att spela ur rent demokratisk synpunkt. En verksamhet som bygger på gemenskap, idealitet och ansvarstagande bland många människor bidrar i sig till att ge demokratin ett brett innehåll.

Genom den egna verksamheten kan föreningarna även motverka kommersialisering inom olika samhällsområden. De kan också engagera människor i aktiviteter, som är ett alternativ eller ett komplement till den verksamhet som bedrivs av olika samhälleliga instanser.

Föreningarna har alltså viktiga och betydelsefulla uppgifter på en rad olika områden. De frivilliga insatserna i föreningsarbetet ger även en naturlig bas för brukarinflytande. Många människor kan direkt vara med i planeringen, bli delaktiga och ta ansvar för gemensamma

angelägenheter. Det är däremot varken möjligt eller meningsfullt att försöka fastställa en generell uppgiftsfördelning mellan föreningsliv och samhälle. Här måste de lokala förutsättningarna och behoven avgöra inom vilka områden och i vilken utsträckning ett ökat föreningsansvar är möjligt.

Utökat föreningsengagemang

Det är alltså föreningarna som är de stora initiativtagarna till fritidsaktiviteter i vårt land. Av den redovisning som lämnas för lokalt aktivitetsstöd framgår att i genomsnitt samlas närmare 300 000 barn och ungdomar i ca 30 000 gruppaktiviteter varje dag året om. Med vetskap om att många föreningar dessutom avstår från att söka aktivitetsstöd, kan man på goda grunder utgå från att ungdomsverksamheten är än mer omfattande.

Det är ett stort och imponerande arbete som föreningslivet genomför. Trots det finns en önskan om ett utökat engagemang från såväl föreningarna som stat, landsting och kommuner. Därför är det viktigt att formerna för ett utökat föreningsengagemang noga diskuteras av såväl statens, landstingens och kommunernas företrädare, som av föreningslivet självt.

Föreningslivets företrädare måste själva välja om insatserna skall ökas och i så fall inom vilka områden.

När stat, landsting och kommuner önskar mer föreningsinsatser sker det inom många områden. Exempelvis:

* organisera eftermiddagsverksamheten för 7-12-åringar
* medverkan i skolans fria aktiviteter
* bedriva ferieverksamheter
* engagemang i socialtjänsten
* driva idrottsanläggningar och fritidsgårdar
* bygga idrottsanläggningar
* bedriva helgverksamhet
* delta i projekt
* delta i insamlingar
* engagemang i barnomsorgen mm, mm.

Allt detta samtidigt som utökningen inte får ske på bekostnad av den befintliga verksamheten.

Visst behövs ett utökat föreningsengagemeng i vårt samhälle, det är alla överens om, Noggranna diskussioner måste dock föras så att vi inte får föreningar som enbart blir uppdragstagare och inte har kvar varken tid eller kraft att driva sina egna föreningsidéer.

Svåra val...

Man får inte heller blunda för att många föreningar idag ställs inför svåra val. Det har t ex under de senaste åren blivit vanligare att föra över driften av anläggningar och verksamhet till föreningslivet. Det har i och för sig gjorts förr, men inte i samma omfattning och med samma inriktning som idag. Förr var skälen ofta av principiell pedagogisk natur. Man menade att om en förening kunde och ville driva en anläggning, fanns det ingen anledning för t ex en kommun att göra det. Ofta fanns också ambitionen att ställa lika stora ekonomiska resurser till förfogande för föreningen som om kommunen själv skulle ha drivit anläggningen. Idag är motiven annorlunda - det görs ofta för att spara pengar.

Det ställs många - och allt fler - krav på föreningarna.

Föreningsdrift eller...

Man får inte heller glömma att det råder stora skillnader mellan olika typer av föreningsengagemang. Det är skilda förutsättningar för ett föreningsåtagande i t ex en ishall jämfört med ett engagemang på en fritidsgård.

Den förening som går in och tar ett utökat ansvar på fritidsgården övertar oftast en kommunalt driven verksamhet, medan den förening som skall utöka sitt engagemang i ishallen inte har någon verksamhet att ta över - den bedriver föreningen redan. Då handlar det istället om att föreningen övertar ansvaret för praktiska och tekniska arbetsuppgifter som t ex skötsel av isytan och kylmaskineriet.

Det gäller alltså att hålla isär olika begrepp i denna debatten. Ibland uppstår känslan av att enbart ett nytt huvudmannaskap - föreningsdrift - löser många problem. Så enkelt är det inte. Det är därför ytterst viktigt att samhällets instanser samt föreningslivet tar ställning till och väljer mellan de krav och förväntningar som ställs på föreningarna. I klartext handlar det om att prioritera hur föreningarnas resurser skall användas. Resurserna kan nämligen inte räcka till för att klara alla krav och förväntningar som finns. Det kan inte - och får inte - vara så att kraven ensidigt riktas mot föreningslivet.

Föreningarna skall själva prioritera inom vilka områden man vill och kan göra insatser - och på vilka villkor. Är det viktigt för en förening att driva en fritidsgård måste man säga det och samtidigt kanske tacka nej till sommarkolonier och fotbollsplaner. Det är också föreningslivets uppgift att arbeta för ett samhällsstöd som är rimligt både till nivå och utformning. Om de statliga och kommunala bidragen är detaljstyrande och tvingar en förening att förändra en bra versamhet för att få bidrag skall bidragsreglerna ändras inte föreningsverksamheten.

Å andra sidan måste man göra klart för sig att föreningarnas gemensamma ansträngningar måste leda mot de önskade resultat som stat, landsting och kommuner satt upp för sin barn- och ungdomspolitik om föreningarna skall kunna påräkna samhällsstöd.

Kapitel 3

Samhällets stöd till barn- och ungdomsverksamhet

Stöd till barn- och ungdomsorganisationernas verksamhet utgår från såväl stat, landsting som kommuner.

Statligt stöd

Statens stöd till ungdomsorganisationerna och idrottsrörelsen uppgår till totalt ca 350 miljoner kronor. Stödet fördelas enligt följande:

- stöd till organisationernas centrala verksamhet, ca 240 miljoner kronor
- stöd till organisationernas lokala verksamhet, ca 90 miljoner kronor
- stöd till projektverksamhet, ca 20 miljoner kronor.

Därutöver tillkommer närmare 10 miljoner kronor från olika statliga myndigheter som kommer barn- och ungdomsorganisationerna till del. Merparten utgörs av specialdestinerade medel till organisationer, som genomför arbetsuppgifter på uppdrag av staten. Ett exempel är utvecklingsarbete genom SIDA för ca 3,5 miljoner kronor.

Statligt centralt stöd

Det statliga centrala stödet uppgick 1985/86 till ca 240 miljoner kronor. Det kan delas upp i statens stöd till dels idrottsorganisationer och dels övriga barn- och ungdomsorganisationer. Det centrala stöd som kommer idrotten till del gäller den samlade idrottsrörelsens verksamhet. Någon uppdelning av stöd som kan hänföras till enbart barn- och ungdomsverksamhet inom idrotten har inte gjorts.

Idrottens organisationer:
Centralt stöd ges till Riksidrottsförbundet med ca 175 miljoner kronor. Ca 50 miljoner kronor går till idrottsrörelsens gemensamma arbete inom RF medan ca 125 miljoner kronor fördelas mellan de 58 olika specialidrottsförbunden och de 24 distriktsidrottsförbunden.

Stödet till idrotten baseras på att riksdagen årligen anvisar medel efter äskande av RF. RF fördelar i sin tur, efter angivna regler och vissa bedömningar, medlen till specialidrottsförbund (SF), och till distriktsidrottsförbund (DF), på regional nivå.

RF fördelar även bidrag till 9 st s k övriga idrottsorganisationer. Eftersom dessa organisationer, som ibland även kallas friluftsoch/eller främjandeorganisationer, står utanför RF har RF här även rollen som myndighetsutövare. 1985/86 erhöll dessa organisationer drygt 12 miljoner kronor i bidrag.

Övriga barn- och ungdomsorganisationer:
Övriga barn- och ungdomsorganisationer erhöll 1985/86 närmare 47 miljoner kronor i centralt statligt stöd med följande ungefärliga fördelning på olika typer av organisationer:

* Nykterhetsorganisationer	5,2	milj kr
* Religiösa ungdomsorganisationer	11,3	"-
* Politiska ungdomsförbund	6,9	"-
* Barn-, scout- och övriga ungdomsorganisationer	18,2	"-
* Handikapporganisationer	2,8	"-
* Invandrarorganisationer	2,3	"-

För budgetåret 1987/88 har ca 59 mkr anslagits som centralt stöd. I beloppet ingår ett extra bidrag av engångskaraktär på drygt 6 mkr som kompensation för det borttagna feriestödet.

Det statliga stödet till de flesta övriga barn- och ungdomsorganisationerna betalas ut efter fastställda regler antagna av riksdagen med SUR som bidragsmyndighet. Bidrag utbetalas till stora delar baserat på antalet medlemmar i organisationerna.

Statligt lokalt stöd

Riksdagen har för budgetåret 1987/88 anslagit 91,3 miljoner kronor i lokalt aktivitetsstöd. Lokala aktivitetsstödet är det enda statliga bidrag till ungdomsverksamhet, som via generella regler betalas ut direkt till barn- och ungdomsföreningar. Utbetalningen går via de centrala ungdomsorganisationerna, som även har ett ansvar för kontrollen av det lokala stödet.

Av bidraget 1986 gick drygt 80 % till idrottsorganisationerna och knappt 20 % till övriga barn- och ungdomsorganisationer.

Statligt projektstöd

Ca 20 miljoner kronor finns årligen tillgängliga för s k projektbidrag. Bidragen kan oftast sökas av såväl centrala, regionala som lokala organisationer och är tänkta för projekt under kortare tidsperioder. Organisationerna kan t ex hjälpa till med insatser inom något angeläget område eller själva initiera utvecklingsarbete inom den egna organisationen. Projektbidragen har ofta en tendens att bli kontinuerliga. Många projektbidrag prövas nästan efter normerade regler. Projektbidrag handläggs av flera olika statliga myndigheter. Statens Ungdomsråd t ex betalar varje år ut drygt 4 miljoner kronor

för alkohol- och narkotikaupplysning. Socialdepartementet fördelar medel ur Allmänna arvsfonden för bl a utvecklingsarbete inom barn- och ungdomsidrotten samt utvecklingsarbete på fritidsgårdar.

Landstingens stöd

Landstingen ger stöd till främst regionala organisationer. Bidragen utbetalas efter särskilda regler och uppgår till drygt 100 miljoner kronor. Enligt Landstingsförbundets rekommendationer får idrottens distriktsorganisationer bidrag till bl a administration och utbildning. Bidraget baseras på antalet invånare i respektive landstingsområde. Övriga ungdomsorganisationer erhåller s k grundbidrag och medlemsbidrag samt bidrag till utbildningsverksamhet. Grund- och medlemsbidragens storlek baseras på antalet medlemmar i organisationerna. Särskilt landstingsbidrag utgår till politiska ungdomsorganisationer och följer i stort samma regler som gäller för partistödet.

Idrotts- och friluftsorganisationerna erhöll 1986 ca 60 miljoner kronor i landstingsbidrag medan de övriga barn- och ungdomsorganisationerna erhöll ca 40 miljoner kronor.

Kommunernas stöd

Kommunernas stöd till barn- och ungdomsorganisationerna handhas i de flesta fall av kommunernas fritidsnämnder och utgör omkring 3 600 miljoner kronor.

Det kommunala stödet kan delas upp i dels stöd i form av värdet av föreningarnas tider i kommunala lokaler och anläggningar samt kontanta lokalbidrag, och dels stöd i form av kontanta bidrag till föreningsverksamhet. Komunerna anslår omkring 3 000 miljoner kronor årligen i form av stöd till lokaler och anläggningar för barn- och ungdomsföreningarnas verksamhet. De kommunala kontantbidragen till föreningarnas verksamhet uppgår till ca 600 miljoner kronor. Närmare 60 olika normerade bidragsarter finns för att fördela de 600 miljonerna. De vanligast förekommande är aktivitetsbidrag, grundbidrag, administrationsbidrag, ledarutbildningsbidrag, bidrag till anställda och bidrag till fritidsnämndens förfogande. Aktivitetsstödet är det i krontal största bidraget och uppgår till närmare 200 miljoner kronor.

Samhällets stöd till barn- och ungdomsorganisationer

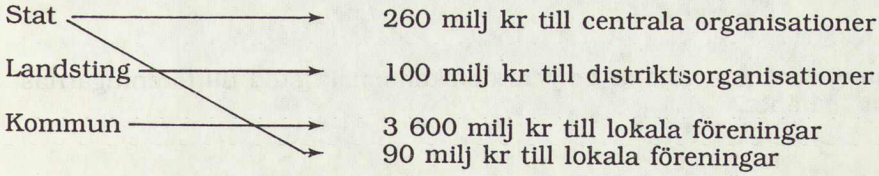

Som framgår av modellen på föregående sida följs i stort sett principen att staten ger stöd till central verksamhet, landstingen till regional verksamhet och kommunerna till den lokala verksamheten. Enda undantaget är det statliga lokala aktivitetsstödet, ca 90 miljoner kronor, som via staten betalas ut till de lokalt verksamma föreningarna.

Utöver dessa direkta bidrag till ungdomsorganisationerna utgår ett icke oväsentligt indirekt bidrag via studieförbunden till ungdomsverksamhet i olika former.

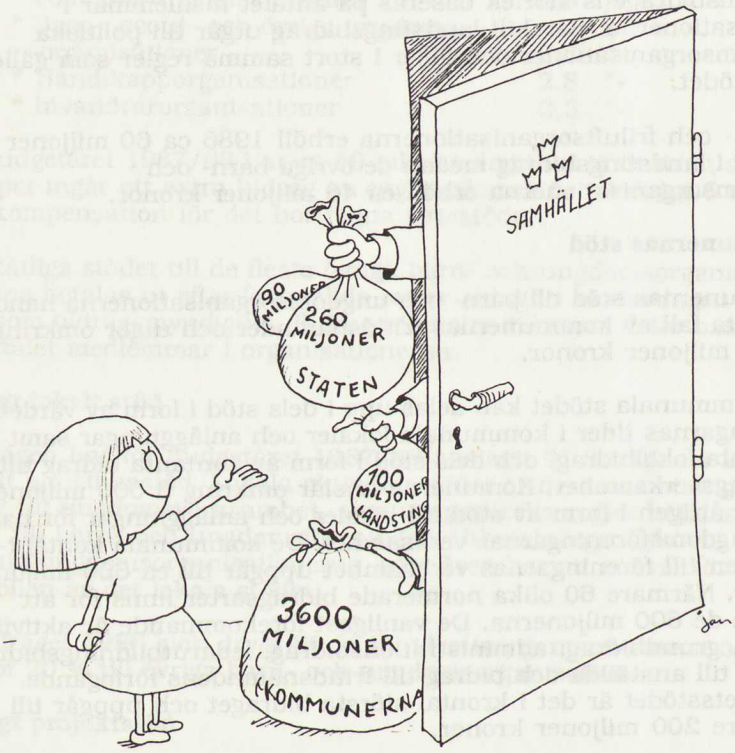

Samhället ger varje år betydande ekonomiskt stöd till föreningarnas verksamhet.

Kapitel 4

Barn och ungdomsföreningarnas situation idag

Följande avsnitt kommer främst att belysa ungdomsorganisationerna utifrån den föreningsverksamhet som bedrivs lokalt i landets kommuner. I kapitel 5 kommer de centrala ungdomsorganisationernas situation att behandlas.

Det finns idag ingen samlad bild av föreningslivet och dess utveckling, varken på statlig eller kommunal nivå. Däremot finns det ett antal undersökningar som belyser vissa utvecklingstendenser.

Utgångspunkter

Utredningen har kommit fram till några grundläggande utgångspunkter och konstaterar i betänkandet "Ju mer vi är tillsammans" att den förening som attraherar och engagerar människor, ser ut på följande sätt:

*** Den har sin bas i ett lokalt avgränsat upptagningsområde där föreningsengagemanget även leder till sociala kontakter i andra avseenden än kontakter via föreningsverksamhet.**

*** Den har sådan storlek att medlemmarna känner att de kan påverka de beslut som fattas i föreningen.**

*** Den har sådan storlek att de beslut som fattas är sådana att medlemmarna själva kan delta i verksamhet som genereras av besluten.**

Mot den beskrivna bakgrunden kan man fråga sig om det är den här typen av föreningar som får stöd av staten, landstingen och kommunerna? Frågan kommer att belysas dels i detta kapitel och dels i utredningens förslag i kapitel 6.

Vad vet vi om verksamheten - aktiviteterna?

Hur ser den verksamhet ut som genomförs av föreningar på lokal nivå i landets kommuner? Vi har tidigare konstaterat att föreningslivet bedriver en omfattande verksamhet. Om vi ser på all barn- och ungdomsverksamhet som stöds av kommunerna kan den delas upp i verksamhet som föreningarna står för och verksamhet som kommunerna bedriver. Till den senare delen hör företrädesvis den kommunala fritidsgårdsverksamheten. Undersökningar som gjorts av enskilda kommuner ger vid handen att ca 80 % av all barn- och ungdomsverksamhet, som bedrivs med kommunalt stöd är verksamhet som föreningarna står för. Resterande 20 % utgörs till största delen av kommunal fritidsgårdsverksamhet.

Det lokala föreningslivet redovisar varje år antalet genomförda aktiviteter och erhåller för dessa bidrag dels från staten och dels från kommunerna. Det statliga bidraget är för närvarande 11 kr per aktivitet för barn och ungdomar i åldern 7-25 år. Det kommunala stödet grundat på aktivitet kan se något annorlunda ut. Det gäller främst belopps- och åldersgränser. Beloppen för kommunalt aktivitetsstöd varierar i storleksordningen från 10 kr till 90 kr per aktivitet. Åldersgränserna för bidraget kan även skilja från en kommun till en annan. Den vanligaste åldersgränsen är dock 7-25 år. I de fall där andra åldersintervaller förekommer omfattar de oftast fler åldersgrupper som t ex 5-25 år. Flera kommuner har också ändrat reglerna för aktivitetsstödet bl a från att ge bidrag med ett fast belopp per gruppsammankomst till att bidrag utbetalas med visst belopp per deltagare i gruppaktiviteten.

Statens Ungdomsråd, som handlägger det statliga aktivitetsstödet, redovisar följande utveckling av antalet aktiviteter för idrottsorganisationerna och övriga ungdomsorganisationer under tidsperioden 1977-1986:

Tabell 4:1 Antal aktiviteter 1977-1986, statligt stöd.

	1977/78	%	1981/82	%	1985/86	%
Idrott	**5 757 305**	**80**	**6 896 809**	**81**	**6 854 771**	**83**
Övriga	**1 437 970**	**20**	**1 607 564**	**19**	**1 435 055**	**17**
Totalt	**7 195 275**		**8 504 373**		**8 289 826**	

I underlaget för idrottsorganisationerna ingår även de 9 utanför RF stående organisationerna. Dessa genomförde enligt RF ca 221 000 aktiviteter 1985.

Svenska Kommunförbundet har sedan 1974 i en undersökning gjord i 7 olika kommuner följt sammankomstutvecklingen när det gäller det kommunala aktivitetsstödet i 542 föreningar. Resultaten ser ut på följande sätt:

Tabell 4:2 Antal aktiviteter i 7 kommuner, kommunalt stöd.

	1975	%	1978	%	1982	%
Idrott	**242 239**	**82**	**307 692**	**85**	**371 694**	**88**
Övriga	**51 714**	**18**	**56 346**	**15**	**51 943**	**12**
Totalt	**294 007**		**364 038**		**423 637**	

Resultaten visar att ökningen i verksamhet sker bland idrottsföreningarna. Övriga barn- och ungdomsorganisationer tappar hela tiden andelar gentemot idrotten. Det har dock inte skett någon tillbakagång bland övriga organisationer sett till antalet aktiviteter. En av förklaringarna kan vara att även deras verksamhet till stora delar består av idrott.

Lägger vi därtill att mycket av den verksamhet som bedrivs på landets fritidsgårdar är idrott, får vi en bild av den totala barn- och ungdomsverksamheten som visar att idrottsinslagen troligen utgör 90-95 %.

Vilka söker aktivitetsstöd?

Av idrottens närmare 20 000 lokala föreningar, Korpen samt friluftsoch främjandeorganisationerna inte inräknade, söker drygt 12 000 aktivitetsstöd. För övriga ungdomsorganisationer är bilden densamma. De har ungefär lika många lokala avdelningar som idrotten, närmare 20 000. Nästan 11 000 av dem söker statligt lokalt aktivitetsstöd. Hur förhållandet är med det kommunala aktivitetsstödet finns det tyvärr inga samlade uppgifter om. Utredningen har dock jämfört antalet bidragsberättigade föreningar med antalet föreningar som söker aktivitetsstöd i 10 kommuner. Resultaten blir ungefär likadana. 60 % av de centrala ungdomsorganisationernas lokala föreningar sökte 1985 statligt aktivitetsstöd. Bland föreningarna i de 10 undersökta kommunerna sökte 65 % kommunalt aktivitetsstöd. Några av dessa kommuner hade regeln att det kommunala stödet inte utbetalades förrän föreningen verifierat att man erhållit statligt aktivitetsstöd.

Anledningen till att hela 40 %, eller ca 15 000 föreningar, inte söker statligt aktivitetsstöd är inte närmare utredd. Det kan bero på att 11 kr är ett alltför lågt belopp för den arbetsinsats som krävs för ifyllande av närvarokort och ansökningsblankett. Flera föreningar har även en verksamhet som inte passar gällande regler. Individuella idrotter t ex har svårt att hålla samman 5 deltagare under minst en timmes verksamhet. I någon mån kan det även vara så att vissa registrerade föreningar inte bedriver någon verksamhet.

När genomförs aktiviteterna?

Den frågan är också svår att besvara. Vi kan referera till ett par undersökningar som gjorts i Sundbyberg och Skellefteå.

I Sundbyberg tillfrågades föreningarna genom en enkät, när de hade aktiviteter för åldersgruppen 6-13 år under en vecka. Undersökningen visade att föreningsverksamheten till största delen bedrevs måndag till torsdag medan verksamheten halverades fredag, lördag och söndag.

Tabell 4:3 Antalet föreningsaktiviteter för 6-13-åringar i Sundbyberg under en vecka.

Dag	Antal förenings-aktiviteter
Måndag	101
Tisdag	102
Onsdag	123
Torsdag	104
Fredag	45
Lördag	47
Söndag	34

Totalt anordnades 556 föreningsaktiviteter under den aktuella veckan för de 1 232 barnen i åldern 6-13 år som bor i Sundbyberg.

I två kommundelar i Skellefteå, Bureå och Boliden, tog man fram uppgifter om när föreningarna och de kommunala fritidsgårdarna hade verksamhet för barn och ungdom. Verksamheten för hela 1984 räknades fram och en fördelning gjordes på den verksamhet som bedrevs under dagtid fram till kl 18.00 och verksamhet bedriven under kvällstid och helger.

Tabell 4:4 Ungdomsverksamhetens fördelning på dagtid, kvällar och helger i Bureå och Boliden.

	Boliden	Bureå
Totalt antal aktiviteter	**11 585**	**10 704**
Varav föreningsaktiviteter	**10 054**	**9 494**
under kvällstid och helger	**54 %**	**26 %**
under dagtid t o m kl 18.00	**46 %**	**74 %**

Förklaringen till att hela 74 % av all föreningsverksamhet i Bureå var förlagd till dagtid på vardagar bestod i att två föreningar bedrev omfattande eftermiddagsverksamhet vid ortens högstadieskola.

Åldersgränser och prioriterade åldrar

Åldersgränsen för aktivitetsstödet har ofta debatterats. Förespråkare finns för en sänkning av den nedre åldersgränsen från 7 år till 5 år, ja t o m till 0 år, liksom det finns förespråkare för en höjning till 10

eller 12 år. För den övre åldersgränsen på 25 år har några gånger föreslagits en sänkning till 20 år. Ett antal kommuner har även förstärkt stödet för aktiviteter bland vissa åldersgrupper, vanligtvis tonåringar.

Kunskapen om effekterna av en förändring av åldersgränserna eller riktade bidrag till vissa grupper är mycket bristfällig.

Umeå kommun har nyligen gjort en undersökning och bl a kartlagt konsekvenserna av en sänkt åldersgräns från 25 år till 20 år. Omkring en tredjedel av de aktiviteter som idag är bidragsgrundande skulle gå förlorade.

Tabell 4:5 Andelen bidragsgrundande aktiviteter för åldersgruppen 20-25 år och ekonomiska konsekvenser av en sänkt bidragsålder till 20 år, Umeå

Föreningskategori	Antal föreningar	Andel aktiviteter 20-25 år	Förändrat aktivitetsbidrag i kr
Idrott	46	35 %	-469 746 (-38 %)
Kristna	18	11 %	-11 106 (-11%)
Nykterhet	5	-	-
Politiska	5	72 %	-9 072 (-72%)
Scout	3	5 %	-360 (-5%)
Övriga	25	23 %	-10 134 (-22%)
Total	102	33 %	-500 418 (-34%)

En intressant notering är att för de politiska ungdomsföreningarna i Umeå skulle en säkning av den bidragsgrundande åldern till 20 år medföra att 72 % av de aktiviteter som idag är bidragsgrundande skulle gå förlorade.

Om åldersgränser och förstärkta bidrag för vissa åldersgrupper även i framtiden skall användas som politiska styrinstrument måste självklart effekterna kunna utvärderas. Fattas beslut om förstärkt bidrag till t ex tonårsverksamhet för att därigenom engagera fler tonåringar i föreningsverksamhet måste beslutsfattarna få veta om så blir fallet eller inte.

Vad vet vi om deltagandet?

För att en person skall räknas som bidragsberättigad till det lokala aktivitetsstödet krävs inget medlemskap i den förening vars verksamhet personen deltager i. Själva deltagandet i sammankomsten utgör bidragsgrunden.

Erfarenhetsmässigt vet man att de bidragsberättigade sammankomsterna för lokalt aktivitetsstöd i genomsnitt engagerar 8 deltagare. Det genomförs nästan 9 miljoner aktiviteter årligen i landet. Det innebär att alla de som deltager i föreningarnas verksamhet genomför omkring 70 miljoner personaktiviteter under ett år. Det är med andra ord ett imponerande arbete föreningarna gör.

Fritidsförvaltningarna i Lerum och Gällivare har utifrån föreningarnas närvarokort för det lokala aktivitetsstödet gjort ingående analyser av deltagandet i respektive kommuns föreningsverksamhet under 1986. Diagram 4:1-4 redovisar några resultat.

Diagram 4:1 Antal deltagare i föreningsaktiviteter fördelat på olika åldrar, Lerum.

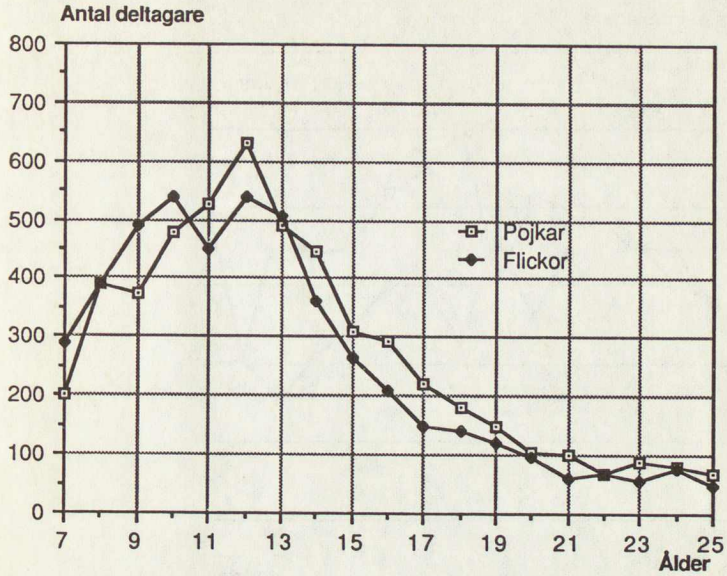

Diagram 4:2 Antal deltagare i föreningsaktiviteter fördelat på olika åldrar, Gällivare.

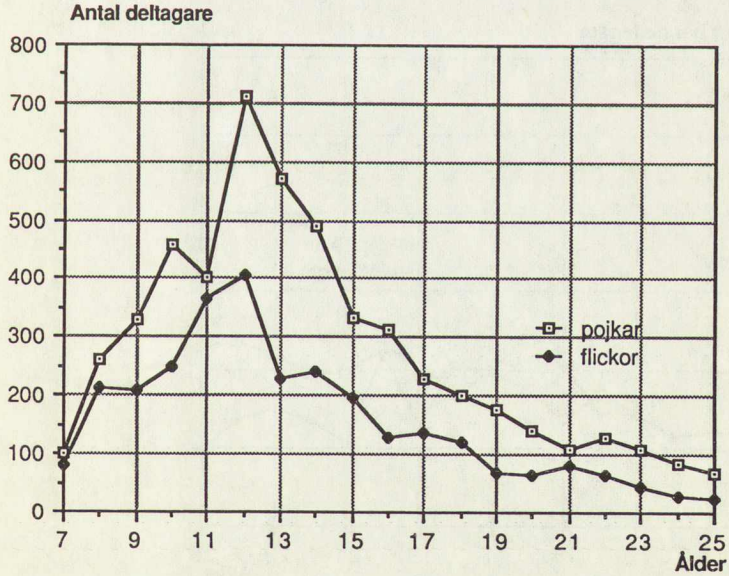

Diagram 4:3 Antal aktiviteter per deltagare i olka åldrar, Lerum.

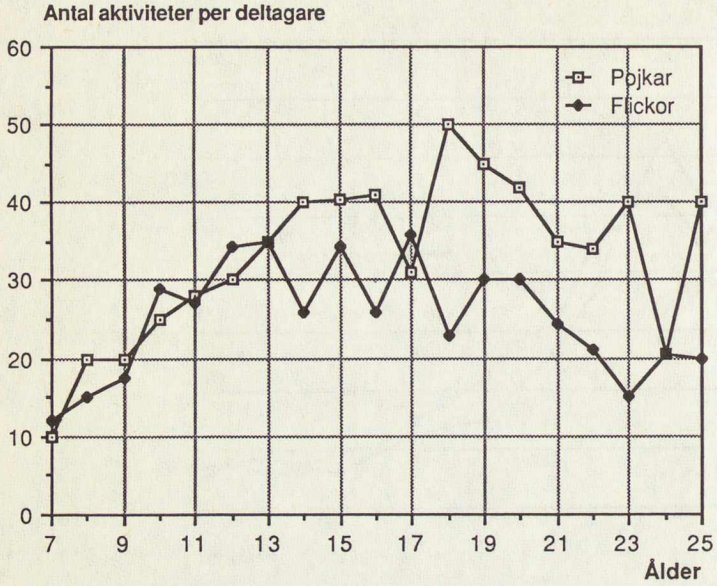

Diagram 4:4 Antal aktiviteter per deltagare i olika åldrar, Gällivare.

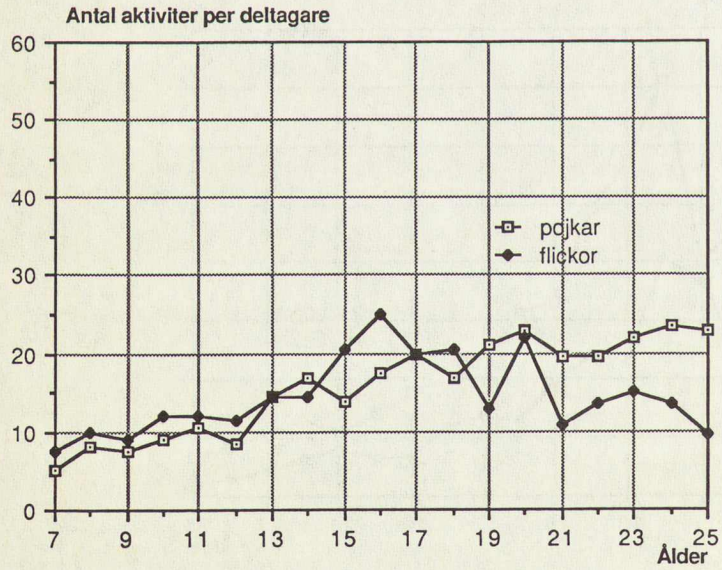

Av diagrammen framgår att deltagandet var högst i 12-årsåldern för både pojkar och flickor i de båda kommunerna. Efter 12-årsåldern avtar deltagandet markant. Värt att notera är att deltagandet bland flickor tenderar att avta ett år tidigare än bland pojkar. De deltagare som finns kvar i åldern 15-20 år var mycket aktiva. Man kan även konstatera att någon större skillnad i deltagandet mellan pojkar och flickor inte fanns.

I Gällivare deltog varje person i genomsnitt i 14 aktiviteter under 1986 medan deltagarna i Lerum var dubbelt så aktiva. De deltog i snitt 28 gånger per år. Kan skillnaden möjligen bero på strukturen i de båda kommunerna? Lerum med närhet till storstadsförhållanden och Gällivare med utbredd glesbygd.

Kraftig ökning av deltagandet.....

I en rapport om ungdomars fritidsvanor 1973 och 1985, gjord vid Fornby folkhögskolas fritidsledarlinje 1987, redovisas en kraftig ökning av ungdomarnas deltagande i föreningsverksamhet.

Undersökningen bygger på intervjuer av ca 600 13-, 15- och 17-åringar i Borlänge, Falun, Malung och Mora.

På frågan hur många föreningssammankomster ungdomarna deltagit i under den senaste månaden var genomsnittet 4 st 1973 och 6 st 1985. Man kan även jämföra med den totala utvecklingen av det statliga lokala aktivitetsstödet under samma tidsperiod. 1973 genomfördes ca 3,5 miljoner sammankomster. 1985 hade antalet sammankomster ökat till omkring 8,3 miljoner.

Vad vet vi om föreningslivets bas - medlemmen?

Det ideella föreningslivets bas är dess medlemmar. Det är därför viktigt att föreningarna rekryterar och engagerar medlemmar för att bl a stärka den egna föreningens kontinuitet och utveckling. Medlemsrekryteringen måste därför ske utifrån den enskilda föreningens idé och verksamhet.

Stat, landsting och kommuner måste självfallet ställa vissa grundkrav på föreningar och organisationer i samband med bidragsgivning. Regler som säger att föreningarna skall vara demokratiskt uppbyggda, ha en vald styrelse och antagna stadgar etc är viktiga. Vidare bör en förening eller organisation ha ett visst antal medlemmar i en viss bestämd bidragsberättigad ålder för att erhålla kontanta bidag. På så sätt visar även bidragsmyndigheten att medlemmen är viktig.

Många olika former av medlemskap finns: aktiva och passiva medlemmar, supporter- eller stödmedlemmar, sektionsmedlemmar, ständiga medlemmar, hedersmedlemmar, familjemedlemmar osv.

SCB:s levnadsnivåundersökning (ULF) berör frågan perifert. Man gör där en jämförelse mellan aktiva medlemmar, passiva medlemmar och s k föreningslösa i aktivitetshänseende. Den föreningslöse är mer aktiv än den passive medlemmen. Ofta framförs åsikten att en av föreningslivets viktigaste uppgifter är att aktivera och engagera de föreningslösa. Det kanske istället är viktigare att föreningarna engagerar sina passiva medlemmar? ULF menar vidare att de föreningslösa väljer andra former för sin rekreation och sitt engagemang än föreningsverksamheten. Den passive medlemmen är däremot dubbelt passiv - först genom att passivt ansluta sig till någon förening, utan att deltaga i föreningens verksamhet, och sedan genom att inte heller deltaga eller engagera sig i någon annan verksamhet.

Den passive medlemmen ingår däremot oftast när stat, landsting och kommuner fördelar bidrag till föreningar och organisationer.

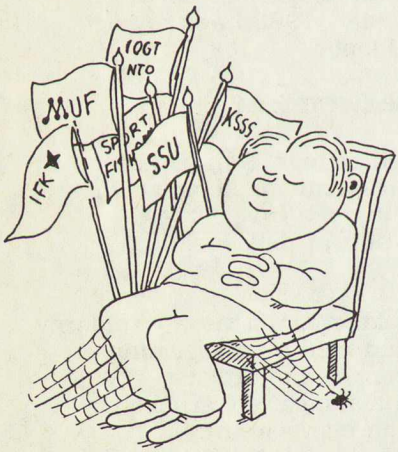

Den passive föreningsmedlemmen

Medlemsutvecklingen

Mycket av den bidragsgivning som idag förekommer är grundad på medlemsbegreppet. Trots det är kunskapen om medlemmarnas situation mycket dålig. Det gäller inte enbart t ex statliga eller kommunala instanser utan även de centrala ungdomsorganisationerna. RF t ex kan idag inte redovisa hur många barn och ungdomar mellan 7-25 år som är medlemmar i den samlade idrottsrörelsen.

Av statistik från SUR och RF kan vi redovisa följande tabell om medlemskapens utveckling från 1975 till 1985. RF:s medlemstal gäller samtliga medlemskap medan medlemstalen för de övriga ungdomsorganisationerna gäller åldersgrupperna 7-25 år. Medlemskapen för de 9 utanför RF stående organisationerna finns inte med i underlaget. Detsamma gäller Korpen.

Tabell 4:6 Medlemskapens utveckling 1975 och 1985

Medlemskap	1975	1980	1985
Idrott	**3 613 400**	**4 604 100**	**5 323 500**
Övriga	**950 376**	**1 170 742**	**978 956**

Här framstår idrottsrörelsens ökning av medlemskapen tydligt. Tyvärr kan vi inte utläsa utvecklingen för ungdomsgruppen 7-25 år. Man kan dock på goda grunder anta att den utvecklingen varit minst lika kraftig som för de totala medlemskapen.

Svenska Kommunförbundet har gjort en undersökning om medlemsutvecklingen bland totalt 542 föreningar i 7 olika kommuner mellan åren 1974 och 1982. Medlemskapen gäller åldersgruppen 7-25 år för såväl idrottsföreningar som för övriga organisationer.

Tabell 4:7 Medlemskapens utveckling bland föreningarna i 7 kommuner

Medlemskap	1974	%	1978	%	1982	%
Idrott	**76 763**	**69**	**92 722**	**74**	**107 412**	**76**
Övriga	**33 966**	**31**	**33 540**	**26**	**33 926**	**24**

Liknande undersökningar har gjorts i enskilda kommuner och genomgående givit samma resultat. Idrottsföreningarna står för en ökning av medlemskapen bland barn och ungdomar i åldern 7-25 år, medan övrigt föreningsliv har oförändrat medlemsantal.

Dessa uppgifter ger en viss information, men säger inget om t ex andelen aktiva och passiva medlemmar. Man vet inte heller hur ofta medlemmarna engagerar sig i föreningarnas verksamhet. Uppgifterna säger heller inget om de s k dubbla eller flerdubbla medlemskapen.

Medlemskap i olika åldrar

Analyser om hur medlemskapen ser ut i olika åldrar är idag svåra att få fram eftersom några samlade uppgifter inte finns. Vare sig staten, landstingen, kommunerna eller ungdomsorganisationerna centralt kan lämna uppgifter om medlemskap fördelat på olika åldrar. De lokala föreningarna har sådana uppgifter, men idag saknas instrument för att samla in och bearbeta uppgifterna.

I Luleå togs 1985 sådana uppgifter in från föreningarna. Andelen medlemskap för olika åldrar i förhållande till totala antalet medlemmar framgår av diagram 4:5.

Diagram 4:5 Andelen medlemskap i olika åldrar, Luleå

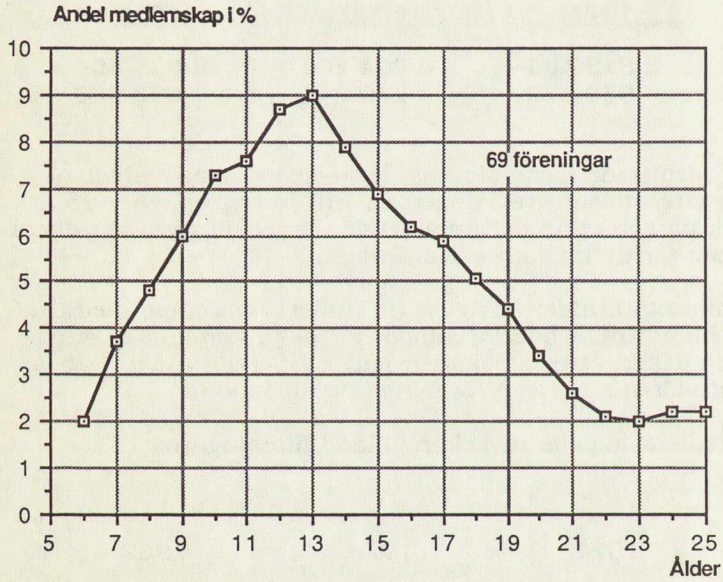

Här verifieras den "gamla sanningen" att medlemsantalet kraftigt avtar när medlemmarna når 13-14 årsåldern. (Jämför undersökningarna från Lerum och Gällivare om deltagandet). Resultaten stämmer även överens med omkring 15 år gamla undersökningar genomförda av Statens Ungdomsråd.

Bidragsgrundande åldrar

I början på 70-talet fördes en debatt om de "glömda åldersgrupperna 7-12 år". Dessa skulle stimuleras till föreningskontakter som förhoppningsvis skulle bestå över tonårsperioden. Samtidigt ställdes nya samhällsresurser till förfogande för 7-12-åringarna bl a i skolan, inom barnomsorgen, på fritidsgårdarna och genom föreningsbidragen. Den bidragsgrundande åldern sänktes från 12 till 7 år bl a med motivet att barnen skulle skolas i föreningarna för att sedan stanna kvar som aktiva medlemmar under ungdomsperioden.

Idag finns förespråkare för en ytterligare sänkning av bidragsåldern till 5 år - vissa kommuner har för övrigt infört den gränsen för det kommunala aktivitetsstödet - samtidigt som debatten förs om förstärkta resurser till våra idag "bortglömda" tonåringar. Utredningen anser det inte motiverat med någon förändring av den nuvarande åldersgränsen på 7-25 år. Det har ett värde att t ex barn i åldern 7-12 år ges möjlighet till skolning och engagemang i olika typer av föreningar. Det är även viktigt att tonåringar engageras i föreningsverksamhet samtidigt som de äldre ungdomarna är viktiga, framför allt ur ledarsynpunkt.

Tonåringar - medlemskap och könsfördelning

Utifrån rapporten om ungdomars fritidsvanor 1973 och 1985 kan vi dra vissa slutsatser om tonåringarnas situation. 1973 års resultat visade bl a att föreningslivet tappade medlemmar i åldersgruppen över 13 år och främst bland flickor.

Resultaten från 1985 års undersökning visar bl a följande om tonåringarnas medlemskap i föreningar.

Tabell 4:8 Tonåringarnas medlemskap, undersökning 1985

	13 år	15 år	17 år
Medlem	**87 %**	**80 %**	**75 %**
Ej medlem	**13 %**	**20 %**	**25 %**

Av resultaten ovan kan man utläsa att det fortfarande är de äldre tonåringarna som föreningarna tappar. Hela 75 % av de tillfrågade 17-åringarna var dock medlem i någon förening. Av tidigare

undersökningar vet man att de som finns kvar i föreningarna efter 13-14-årsåldern oftast är mycket aktiva. Man kan därför dra slutsatsen att den stora avgången i föreningarna efter 13-årsåldern till stor del beror på att den som tidigare varit medlem i både 3 och 4 föreningar väljer att vara med i ett färre antal föreningar.

Fornby folkhögskolas rapport om ungdomars fritidsvanor tar även upp frågan om skillnader i deltagande mellan pojkar och flickor i föreningsverksamhet. Av 1973 års resultat framgick tydligt att pojkarna i högre grad än flickorna deltog. Fram till 1985 har dock en väsentlig förändring skett.

1973 var drygt 50 % av flickorna i åldrarna 13, 15, och 17 år med i någon förening. 1985 var motsvarande andel 80 %. Bland pojkar var 63 % medlemmar 1973 mot 83 % 1985.

Bland båda könen har alltså en kraftig ökning av medlemskapen skett och är mest markant bland flickorna. Det är framför allt inom idrottsföreningarna som ökningen skett.

Små - stora föreningar

Den tidigare refererade Luleåundersökningen, som behandlade andelen föreningsmedlemmar i olika åldrar, gick ett steg ytterligare i analyshänseende. En uppdelning av medlemsstrukturen i större respektive mindre föreningar gjordes. Diagrammen 4:6 och 4:7 utvisar andelen medlemskap för olika åldrar i förhållande till totala antalet medlemmar.

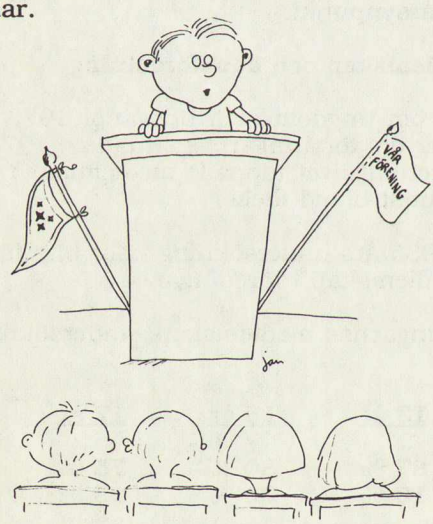

Det finns små och stora föreningar

Diagram 4:6 Andelen medlemskap i olika åldrar i föreningar med mer än 100 medlemmar, Luleå

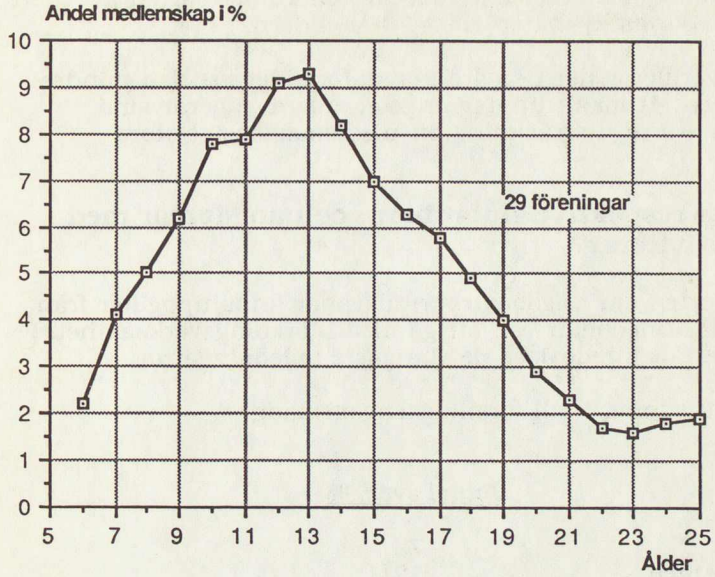

Diagram 4:7 Andelen medlemskap i olika åldrar i föreningar med mindre än 100 medlemmar, Luleå

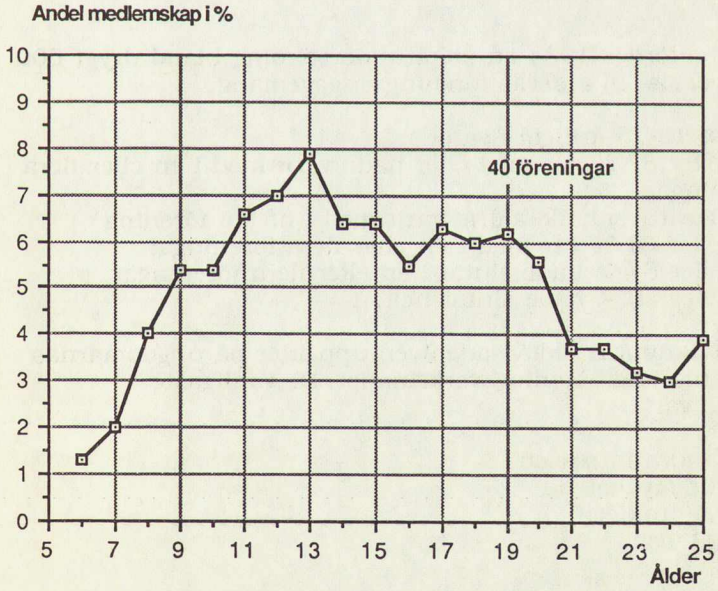

Bland de stora föreningarna var bilden identisk med tidigare refererade undersökningar om när man lämnar en förening; stor avgång bland medlemmar efter 13-14-årsåldern. Strukturen bland de mindre föreningarna blev däremot en annan. Merparten av medlemmarna fanns kvar upp emot 20-årsåldern.

Uppgifterna verifierar det tidigare konstaterandet att den mindre föreningen med ett lokalt upptagningsområde engagerar sina medlemmar i större utsträckning än medlemsmässigt stora föreningar.

Varför börjar respektive slutar barn- och ungdomar med föreningsaktiviteter?

I Fornbyrapporten om ungdomars fritidsvanor finns uppgifter från 1985 om varför ungdomar valt att gå med i föreningsverksamhet. I nedanstående tabell redovisas de viktigaste anledningarna.

Tabell 4:9 Anledningar till föreningsengagemang

Orsak	Andel svar, %
Aktiviteterna	**79**
Kamrater var med	**12**
Föreningens målsättning	**4**
Föräldrarna var med	**2**
Fanns inget annat att göra	**1**
Annan orsak	**2**

I Kiruna genomfördes 1984 en enkätundersökning bland drygt 600 högstadieelever om bl a deras föreningsengagemang.

* 421 st 13-15-åringar svarade.
* 365 eller 87 % var med eller hade varit med i en eller flera föreningar
* 56 eller 13 % hade aldrig varit med i någon förening
* 256 eller 61 % var med i en eller flera föreningar
* 281 eller 67 % hade slutat i en eller flera föreningar
* 109 eller 26 % hade slutat helt.

Kirunaundersökningen redovisade även uppgifter på ungdomarnas skäl till att sluta med föreningsverksamhet. De vanligaste anledningarna var:

* Fick andra intressen
* Tog för mycket tid
* Det var tråkigt.

Vad vet vi om det ekonomiska värdet av det kontanta stödet från stat och kommuner?

Här är det återigen en fråga där det är svårt att erhålla ett samlat svar. Utredningen kan dock redovisa ett par undersökningsresultat.

I Borlänge undersöktes föreningarnas kostnadstäckning via kontanta bidrag från kommunen. En fördelning gjordes mellan storleksmässigt olika föreningar och mellan idrottsföreningar och övriga föreningar.

I Luelå har en liknande undersökning gjorts som utvisar det kommunala kontanta stödets andel av föreningarnas totala intäkter.

Tabell 4:10 Kontantbidragens täckning av föreningarnas kostnader 1984 i %, Borlänge

Medlemmar	-50	51-150	151-
Idrott	12 %	14 %	10 %
Övriga	13 %	9 %	25 %

Tabell 4:11 Kontantbidragens andel av föreningarnas intäkter 1984 i %, Luleå

Medlemmar	-100	101-300	301-
Idrott	7 %	16 %	11 %
Övriga	25 %	17 %	8 %

Av undersökningarna framgår att de kontanta bidragen generellt täcker ca 15 % av föreningarnas kostnader. Det förekommer med andra ord en hög självfinansieringsgrad inom de flesta föreningar. Undantag finns. I vissa stora föreningar kan det kontanta stödet utgöra någon enstaka procent av de totala intäkterna medan det för vissa andra organisationer utgör en betydande del. Trots att självfinansieringen är hög framhåller föreningarna betydelsen av de kontanta bidragen. Det krävs t ex inte samma arbetsinsats från föreningarna för att få kommunalt eller statligt stöd som det krävs för att skapa t ex reklam- och lotteriintäkter.

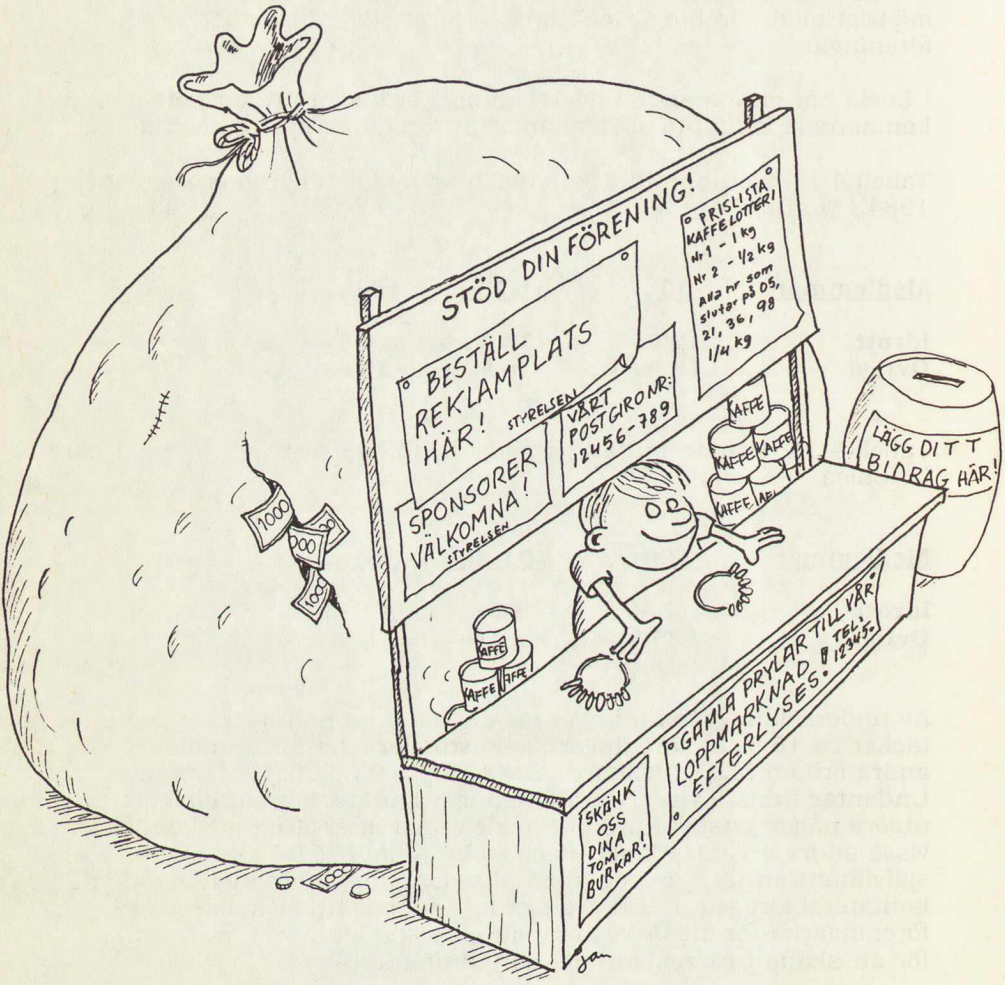

Generellt sett har föreningarna en mycket hög självfinansieringsgrad.

Kapitel 5

Centrala ungdomsorganisationernas situation

Många föreningar med liknande idéinriktning och verksamhet gick under första delen av 1900-talet samman i riksorganisationer. Detta skedde för att driva och ta tillvara gemensamma intressen gentemot bl a statliga myndigheter.

Alla ungdomsorganisationer har idag antagna mål och handlingsprogram för sin verksamhet. Mål som väl stämmer överens med bl a statens och kommunernas mål för en framgångsrik barn- och ungdomspolitik.

Svårt att nå ut....

Basen för ungdomsorganisationerna är deras lokalt verksamma föreningar. Det är därför viktigt att kontakten mellan den centrala organisationen och den lokala föreningen fungerar bra.

De centralt antagna målen har bland många ungdomsorganisationer i dag svårt att få en lokal förankring. De som främst har svårt att öka antalet ungdomar för engagemang i idéarbetet är bl a nykterhetsrörelsens ungdomsorganisationer och de politiska ungdomsförbunden.

Nya sammanslutningar växer samtidigt upp kring frågor som engagerar ungdomar. Miljöfrågor, fredsfrågor, invandrar- och flyktingfrågor samt frågor om våldets utbredning är några exempel. Ofta står dessa sammanslutningar utanför de traditionella barn- och ungdomsorganisationerna.

Utgånspunkter för samhällsstöd

Alla är överens om att idédebatten måste föras lokalt i föreningarna för att dessa genom idéer och engagemang skall kunna påverka samhällsutvecklingen. När människor engageras gör man det för att finna intressegemenskap, driva gemensamma frågor och kanske lösa gemensamma problem.

För att organisationerna och deras föreningar skall kunna stärka och utveckla sin verksamhet är det viktigt att samhället ställer ekonomiska resurser till förfogande på såväl lokal, regional som central nivå. Utredningen anser att samhällets stöd inte bör baseras på organisationernas idé- eller målfrågor. Stödet bör istället grundas på den verksamhet som skapas genom människors engagemang i olika organisationer. Detta innebär att den lokala föreningen intar en central plats även när det gäller statens bidragsgivning till centrala organisationer.

Några fakta...

Det statliga stödet till centrala ungdomsorganisationer utbetalas till dels idrottsorganisationer och dels övriga barn- och ungdomsorganisationer. Det stöd som här räknas idrottsrörelsen till del utgör den samlade idrottsrörelsens verksamhet. Någon uppdelning av idrottens barn- och ungdomsverksamhet och övrig idrottsverksamhet har inte gjorts. Bland de övriga barn- och ungdomsorganisationerna ingår de politiska ungdomförbunden, nykterhetsrörelsens ungdomsorganisationer, de religiösa ungdomsorganisationerna, scoutorganisationer samt ett antal organisationer av lek- och hobbykaraktär.

Det statliga stödet till idrottsorganisationerna fördelas av Riksidrottsförbundet medan Statens Ungdomsråd handlägger bidragen till övriga organisationers centrala verksamhet. Utredningen har bl a med hjälp av dessa två instanser gjort nedanstående jämförelser mellan de centrala barn- och ungdomsorganisationerna och idrottens organisationer.

Underlaget för idrotten är hämtat från de 58 specialidrottsförbunden (SF) som tillhör RF.

Tabell 5:1 Statligt stöd, exkl lokalt stöd, milj kr

	1979	1984
Idrott	**64,8**	**107,0**
Övriga org	**64,7**	**72,4**

Tabell 5:2 Kostnadstäckning via statligt stöd, exkl lokalt stöd

	1979	1984
Idrott	**42 %**	**33 %**
Övriga org	**40 %**	**33 %**

Tabell 5:3 Antal centralt anställda

	1980	1985
Idrott	**377**	**456**
Övriga org	**420**	**384**

Tabell 5:4 Antal lokala föreningar, exkl sektioner och Korpen

	1980	1985
Idrott	**18 200**	**18 300**
Övriga org	**18 200**	**19 200**

Tabell 5:5 Antal lokala föreningar som söker lokalt aktivitetsstöd

	1980	1985
Idrott	**11 526**	**12 022**
Övriga org	**12 187**	**10 629**

Utvecklingen av antalet sammankomster för lokalt aktivitetsstöd och antalet medlemskap framgår av tabellerna 4:1 och 4:6 i kapitel 4.

De övriga barn- och ungdomsorganisationernas ekonomi

De övriga barn- och ungdomsorganisationernas ekonomi har granskats i en utredning gjord av Statens Ungdomsråd. Utredningen presenterades i juli 1986 och behandlade totalt 50 ungdomsorganisationer som erhållit stöd genom SUR. 12 organisationer hade studerats mer ingående. I ekonomiutredningen togs bl a följande upp;

Kostnader

Personalkostnader:

Personalkostnaderna utgjorde i snitt 35 % av organisationernas omsättning. Variationer förekom. Ju mindre en organisation var desto större del av omsättningen hänfördes till personalkostnader. Detta beror på att möjligheten till rationaliseringar i en liten organisation är mindre än i en stor samtidigt som grundadministrationen kräver en viss given personalinsats.

Administrationskostnader:

Omkring 10 % av organisationernas omsättning gick till administration. Mycket små variationer märktes mellan organisationerna. Det enda undantaget gällde gruppen med mer än 40 000 medlemmar. Där utgjorde administrationskostnaderna 7 % 1976 medan de ökat till 13 % 1984.

Utbildning, information:

Totalt utgjorde utbildnings- och informationskostnaderna ca 20 % av omsättningen. Informationskostnaderna stod för ungefär 10 % och såg lika ut för de flesta organisationer. Utbildningskostnaderna var svåra att härleda p g a bokföringsmässiga orsaker. Flera organisationer hade dock minskat eller planerade att minska sina utbildningsinsatser.

Intäkter

Statliga bidrag:

Resultaten visade att de statliga bidragens andel av omsättningen haft en nedåtgående trend. 1979 var genomsnittet 36 % medan det 1985 var 25 %. Stora individuella skillnader förekom mellan organisationerna. Det högsta värdet låg på 80 % medan det lägsta låg på 9 %. De höga värdena berodde på att dessa organisationer även redovisat statliga projekt- och lönebidrag under denna rubrik.

Medlemsavgifter:

Medlemsavgifternas betydelse för ekonomin visade inte någon större ökning trots att flertalet organisationer höjt medlemsavgiften. Den höjda avgiften hade kompenserat det vikande underlaget i antalet medlemmar. Medlemsavgifternas andel av omsättningen låg i intervallet 5-15 % i de flesta organisationer. Några redovisade upp till 30 %. De som redovisade stort beroende av medlemsavgifter var organisationer som saknade moderförening.

Insamlingar, lotterier:

Drygt hälften av organisationerna redovisade intäkter från insamlingar och liknande. Vanligaste värdena i förhållande till omsättningen låg på 8-12 %. I vissa enstaka fall utgjorde insamlingar och auktioner över 30 % av intäkterna. För religiösa organisationer spelade insamlingar större roll än för andra.

Medlemmar - lokalavdelningar

Medlemsantalet har minskat i flertalet barn- och ungdomsorganisationer bortsett från idrottsrörelsen. Har även antalet lokala avdelningar, föreningar minskat som en konsekvens av ett vikande medlemsunderlag?

Enligt SUR:s utredning hade antalet medlemskap minskat från ca 1 miljon 1980 till ca 850 000 1984. Antalet lokalavdelningar hade även minskat, men inte i samma omfattning. 1980 fanns det 16 750 lokalavdelningar bland de 50 undersökta organisationerna, 1984 var

antalet 16 311. 6 organisationer redovisade t o m en ökning av antalet lokala föreningar trots att medlemsantalet minskat.

Enligt Statens Ungdomsråds statistik har antalet lokalavdelningar ökat mellan åren 1980 till 1985 från 18 200 till 19 200. Antalet medlemskap hade under motsvarande period minskat med ungefär 200 000.

Kontinuiteten i antalet lokalavdelningar verkar inte i nämnvärd utsträckning påverkas av en nedgång i medlemsantalen. Den lokala föreningen lever vidare med sin verksamhet men med färre medlemmar.

Statligt stöd per lokalavdelning

Det statliga centrala stödet utbetalas med antalet medlemmar i respektive barn- och ungdomsorganisation som grund. I SUR:s utredning om ungdomsorganisationernas ekonomi undersöktes även hur det statliga stödet fördelas med utgångspunkt från den lokala föreningen.

Det genomsnittliga stödet per lokalavdelning var 2 850 kr 1980 och 3 400 kr 1984. Här förekom stora variationer mellan olika organisationer. De högsta värdena per lokalavdelning låg på 7 000-8 000 kr och de lägsta på 1 000-2 000 kr.

Projektstöd

SUR:s utredning behandlade även projektbidrag till de centrala ungdomsorganisationerna. Projektbidragen spelade en stor roll för vissa organisationers ekonomi. "Projekt" var även den kostnadspost som ökade mest inom den centrala verksamheten. Olika projektbidrag samt möjligheten att söka bidrag ur stiftelser och fonder är ett attraktivt penningtillskott för de centrala barn- och ungdomsorganisationerna, konstaterade ekonomiutredningen vidare.

Ekonomiutredningen visade även att projektbidragen blivit regelbundna och att relativt stora belopp årligen utbetalades till ett fåtal organisationer. Av feriestödet, som för övrigt upphört fr o m budgetåret 1986/1987, hade 43 av de 50 undersökta organisationerna erhållit stöd de fem senaste åren. 5 organisationer hade erhållit bidrag på ca 500 000 kr medan de övriga som mest erhållit 100 000 kr. Bidrag till alkohol- och narkotikastöd hade utbetalats till 20 av de 50 organisationerna. 6 organisationer hade erhållit 200 000-250 000 kr medan de övriga erhållit 100 000 kr och därunder.

Ungdomsorganisationernas situation

Vi kan kort sammanfatta barn- och ungdomsorganisationernas situation på följande sätt.

...om ekonomin

Värdet av statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationerna har i förhållande till kostnadsutvecklingen försämrats. Trots detta är ekonomin inom de centrala barn- och ungdomsorganisationerna under kontroll, vilket måste innebära att man reducerat verksamheten eller skaffat pengar på annat sätt för att täcka upp de reellt sett minskade statsbidragen.

... om verksamheten

I betänkandet "Ju mer vi är tillsammans" och i flera av de undersökningar som ingår i detta betänkandes kapitel 4 framgår att främst nykterhetsrörelsen, frikyrkorörelsen och de politiska ungdomsförbunden har svårigheter såväl medlems- som verksamhetsmässigt. Detta är mycket allvarligt och bör utgöra en väckarklocka för beslutsfattare på såväl central som lokal nivå.

Idrottsrörelsens verksamhet och medlemsantal har ökat stadigt under hela efterkrigstiden, vilket är glädjande. Verksamheter med inriktning mot hobby- och pysselaktiviteter har även ökat under de senaste åren.

Kapitel 6

Utredningens förslag

Utredningen föreslår förändringar inom flera områden. Förslagen berör barn- och ungdomsorganisationerna och deras verksamhet på olika sätt. Vissa är av principiell betydelse andra av administrativ karaktär.

a) Ökad kunskap - forskning

Kapitel 4 - Barn- och ungdomsföreningarnas situation idag - innehåller mycket information. Trots det måste utredningen konstatera att den samlade kunskapen om föreningarnas situation och utveckling inte är tillräcklig. De undersökningar som finns ger viss vägledning och kunskap, en kunskap som oftast är baserad på resultat från undersökningar i enstaka kommuner eller mindre grupper av föreningar.

Många är överens om att situationen inte är bra och att kunskapen om föreningslivets insatser, verksamhet och utveckling måste öka. Det måste ske på alla nivåer i samhället men där statliga initiativ är av avgörande betydelse.

Statens roll;

Statens ansvar för att på sikt skapa en samlad och förbättrad kunskap om föreningslivet är övergripande. Ansvaret får inte medföra någon utökad byråkrati i form av t ex kontroll av kommuner och/eller föreningar. Det övergripande ansvaret bör i stället innebära att staten tar sådana initiativ att forskningsresurser tillskapas inom området fritid och rekreation.

Utredningen går i detta betänkande inte närmare in på praktiska lösningar kring organisation och former för eventuella forsknings-insatser. Frågan behandlas närmare i utredningens betänkande "Ju mer vi är tillsammans". Forskningen bör dock vara så uppbyggd att man med jämna tidsintervaller - förslagsvis 3-årsperioder - kan analysera föreningslivets situation.

Kommunernas roll;

För att genom ökad kunskap skapa en helhet omkring barn- och ungdomsföreningarnas insatser spelar även kommunerna en avgörande roll. Kommunerna står som myndighet närmst det lokala föreningslivet. Det är även kommunerna som genom bl a lokal-subventioner och kontanta bidrag svarar för det avgjort största stödet som kommer barn- och ungdomsföreningarna till del.

Då komunerna varje år lägger avsevärda resurser på ungdomsföreningar måste det vara intressant, framför allt för kommunala beslutsfattare, att få en bättre kunskap om hur resurserna fördelas och används.

Den kunskap som byggs upp på kommunal nivå är i första hand ämnad att användas som underlag för fritidspolitiska bedömningar i den egna kommunen. Det bör dock även vara möjligt att resultat från olika analyser på lokal nivå kan komma till användning som en del i en central forskningsinsats.

Åtgärder;

Regeringen bör utarbeta former för och omfattning av erforderlig forskning inom området fritid och rekreation. Det är då av särskild vikt att barn- och ungdomsföreningarnas roll och situation beaktas. Den forskning som idag bedrivs och har anknytning till ämnesområdet bör även kartläggas.

För att erhålla bättre kunskap om barn- och ungdomsföreningarna kan åtgärderna ha följande inriktning;

Ansvarsområde 1:	Årliga analyser utifrån basinformation från föreningar om t ex medlemsantal, deltagare, åldrar, aktiviteter och ekonomi.
Ansvarig:	Kommunerna i samarbete med föreningarna.
Ansvarsområde 2:	Analyser och kvalificerade undersökningar inom områden som t ex föreningsdrift, tonårsverksamhet och värdet av olika typer av föreningsverksamhet.
Ansvarig:	Kommunförbund, Landstingsförbund och Statens Ungdomsråd, tillsammans med centrala ungdomsorganisationer.
Ansvarsområde 3:	Forskningsinsatser som t ex vart tredje år ger en samlad bild av statens, landstingens och kommunernas satsning inom området fritid och rekreation.
Ansvarig:	Universitet/högskolor i samråd med SUR, Kommunförbund, Landstingsförbund och de centrala ungdomsorganisationerna.

Gemensamt för alla ansvarsområden är att resultaten av genomförd forskning och gjorda undersökningar görs lätt tillgänglig och sprids till alla berörda. Detta kan ske genom exempelvis statens ungdomsråd, folkhögskolor och andra utbildningsinstitutioner.

b) Det lokala stödet

Det lokala aktivitetsstödet är för närvarande det enda generella statliga bidrag som utbetalas direkt till de lokala föreningarnas verksamhet. Genom detta stöd uppmuntrar staten till ett aktivt lokalt föreningsliv. Bidraget infördes 1971 då anslagssumman var 18,5 miljoner kronor. Bidragsreglerna och bidragsbeloppen har under årens lopp endast genomgått smärre förändringar. För närvarande är det statliga aktivitetsstödet 11 kr per sammankomst. 1971 var motsvarande belopp 10 kr per sammankomst.

Allt sedan bidraget infördes har SUR varit tillsynsmyndighet för anslaget. Ungdomsorganisationernas centrala instanser har genom rekvisition sökt bidrag hos SUR en gång/år. Ungdomsorganisationerna har därefter genom redovisning betalat ut bidrag till sina lokala föreningar.

Inom idrottsrörelsen har Riksidrottsförbundet rekvirerat bidraget och utbetalningarna till idrottsföreningarna skett via RF:s distriktsförbund.

Anslaget har varit föremål för omfattande diskussioner både vad gäller bidragsregler och -belopp. Detta till trots har mycket små förändringar gjorts vad gäller bidragets konstruktion.

Föreningarna upplever ofta en stor skillnad mellan t ex uttalanden av olika företrädare för statliga instanser och det statliga ekonomiska stödet. Samma förhållande råder på kommunal nivå. Värdet av barn- och ungdomsföreningarnas arbete betonas ofta samtidigt som det ekonomiska stödet till föreningarna ökas marginellt eller t o m försämras.

Enligt Statens Ungdomsråds beräkningar har statens stöd till barn- och ungdomsorganisationerna minskat med 27 miljoner kr per år under den senaste 10-årsperioden beräknat i 1986 års penningvärde. Med tanke på de lokala föreningarnas betydelse anser utredningen att det statliga stödet till lokal barn- och ungdomsverksamhet snarast bör förstärkas. Förslagen från Lotteriutredningen, som läggs hösten 1987, bör kunna ge utrymme för en sådan förstärkning. Frågan om statsbidragens innehåll och storlek kommer dessutom att närmare behandlas i Folkrörelseutredningens nästa betänkande.

Utbetalning via kommunerna;

Eftersom kommunerna redan står för merparten av stödet till föreningslivet och har väl uppbyggda rutiner för fördelning av kontanta bidrag anser utredningen att det lokala stödet med fördel kan utbetalas till kommunerna, som därefter ansvarar för att pengarna kommer den lokala föreningsverksamheten till del.

Regler;

Bidraget föreslås bli öronmärkt som statligt stöd till föreningsverksamhet bland barn och ungdom. För att särskilja statsbidraget från de kommunala anslagen ska det statliga anslaget kunna utläsas i den kommunala budgeten. Kommunerna förutsätts därefter betala ut bidraget till de lokala föreningarnas ungdomsverksamhet efter de normer och regler som respektive kommun tillämpar.

Statsbidraget föreslås bli utbetalat till kommunerna baserat på antalet lokala föreningar, som erhåller kommunalt bidrag till sin barn- och ungdomsverksamhet i respektive kommun.

Ingen detaljstyrning;

Det ovannämnda förslaget innebär ingen statlig detaljstyrning av bidraget. Staten gör heller ingen värdering av olika typer av verksamheter eller gruppstorlekar. De besluten överlåtes på kommunerna.

Fördelar;

Fördelarna med den föreslagna konstruktionen av statens stöd till föreningarnas verksamhet är flera.

* Bidragshanteringen förenklas på såväl statlig som kommunal nivå och innebär inte någon utökad administration. Samtliga kommuner har fungerande rutiner för bidragsgivning till föreningslivet.

* Ansökningsförfarandet förenklas. Föreningarna söker bidrag hos en instans - kommunen. Inte som nu hos två instanser - kommun och den centrala eller regionala organisationen.

* De statliga reglerna för det lokala aktivitetsstödet och deras tolkning är styrande för kommunerna och föreningarna. Eftersom kommunerna står för merparten av det samlade stödet till barn- och ungdomsföreningarna bör ansvaret för regler och tillämpningar ligga på lokal nivå.

* Närmare hälften av de centrala ungdomsorganisationernas lokala avdelningar och föreningar söker inte det statliga lokala aktivitetsstödet. Det gäller både idrottsorganistioner och övriga barn- och ungdomsorganisationer. Kommunernas närhet till det lokala föreningslivet borde underlätta möjligheterna att nå ut till fler föreningar.

* Diskussioner om övre och nedre åldersgränser för bidragsgivningen blir inte heller så viktiga med detta förslag. Här kan i stället alla åldrar och verksamheter bedömas utifrån de lokala förutsättningarna.

* Administrationen minskar hos de centrala ungdomsorganisationerna. Detta gäller såväl Riksidrottsförbundet som övriga ungdomsorganisationer.

* Den minskade administrationen inom RF och övriga barn- och ungdomsorganisationer borde medföra att mer tid kan ägnas åt angelägna arbetsuppgifter, som förhoppningsvis kan skapa ännu bättre verksamhet bland organisationernas lokala avdelningar och föreningar.

Nackdelar;

*De nackdelar som kan anföras mot utredningens förslag gäller främst statsmakternas hantering av statsbidrag till kommuner. Risk kan finnas att det blir lättare för staten att minska eller helt ta bort statsbidrag som utbetalas enligt utredningens förslag.

*Kommunerna får genom förslaget ett ökat bidragsutrymme. Man kan då befara att detta kan uppmuntra till besparingar på den kommunala bidragsdelen.

*Ungdomsorganisationernas centrala instanser kan genom nuvarande konstruktion få uppgifter om verksamhetens omfattning och inriktning bland sina lokala föreningar. Detta kan försvåras genom utredningens förslag.

Alternativ;

Utredningen har prövat olika konstruktioner av statligt lokalt aktivitetsstöd, men inte funnit någon modell utöver den föreslagna, som på ett bättre sätt än den nuvarande stimulerar till verksamhet, är lätt att administrera och hantera samt är rättvis.

Utredningen förordar mot bakgrund härav, att man bibehåller den nuvarande konstruktionen om inte en övervägande del av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag.

c) Det centrala stödet

Centralt stöd till ungdomsorganisationernas verksamhet har funnits under många år. Många utredningar har genom åren haft synpunkter på statliga stödformer till centrala ungdomsorganisationer.

Utredningen anser att det är viktigt att ett centralt statligt stöd finns och att stödet ses som ett organisationsstöd. Det är dock angeläget att det centrala stödet utbetalas till centrala ungdomsorganisationer, vars arbete skapar verksamhet bland organisationernas lokala föreningar, eftersom dessa engagerar människorna och är grunden för en framgångsrik verksamhet. (Se för övrigt sid 21 "Utgångspunkter").

Många av de regler som idag finns för statens centrala stöd är bra och bör kvarstå. Dit hör bl a kravet på spridning av de lokala föreningarna i minst hälften av landets landstingskommuner. Det gäller även regeln att bidrag utgår med maximalt 75 % av respektive organisations kostnader. Det centrala stödet bör även fortsättningsvis innehålla ett grundbidrag och ett rörligt bidrag. Systemet med in- och urtrappning bör också finnas kvar.

Utredningen anser att kriterierna för det centrala bidraget bör ändras. Idag utbetalas bidragen med organisationernas medlemsantal som grund.

Utredningen anser att grunden för det centrala bidraget skall vara den lokala föreningen/avdelningen. Bidragets storlek skall alltså avgöras efter hur många lokala föreningar som finns inom respektive organisation.

Som lokal avdelning eller förening räknas den som närmast föregående år var bidragsberättigad, registrerad och erhållit bidrag i primärkommun och som fanns registrerad hos den centrala ungdomsorganisationen.

Då kommunerna har väl fungerande regler och rutiner samt lång erfarenhet av bidragsgivningen till det lokala föreningslivet behöver de statliga reglerna inte vara mer detaljerade än vad utredningen föreslagit.

Fördelar med lokalavdelning som bidragsgrund;

De fördelar utredningen främst ser med lokalavdelningen som bidragsgrund är följande:

* Det centrala stödet är ett organisationsstöd. Det är dock viktigt att den centrala organisationen genererar verksamhet lokalt. De lokalavdelningar/föreningar som bedriver verksamhet i landets kommuner utgör en garanti för detta.

* Många barn- och ungdomsorganisationer har tappat medlemmar de senaste åren. Därigenom har de centrala bidragen blivit lägre. Intäkter från annat - t ex projektbidrag - har blivit en kompensation. Trots nedgång i medlemstalen har antalet lokalavdelningar varit relativt konstant. Detta betyder att statsbidragens kontinuitet skulle stärkas med lokalavdelningen som grund.

* Tolkningen av medlemsbegreppet för de religiösa ungdomsorganisationerna har varit en tvistefråga. Genom utredningens förslag löses detta.

Bidraget delas in i ett grundbidrag och ett rörligt bidrag;

Grundbidrag;

Grundbidraget utgörs av ett fast belopp, 450 000 kr för de organisationer som har minst 50 lokala föreningar fördelade i minst hälften av landets landstingskommuner, inkl. Stockholm, Göteborg och Gotland, och är lika för samtliga

Rörligt bidrag;

De organisationer som har minst 100 men högst 300 föreningar erhåller bidrag med 3 000 kr per förening för dessa. De organisationer som har mellan 301 och 700 föreningar erhåller för dessa därutöver 2 000 kr per förening. Organisationer som har mer än 700 föreningar erhåller ytterligare 1 000 kr per förening för dessa.

Kontroll;

Det föreslagna systemet innebär att ungdomsorganisationerna varje år ansöker om bidrag hos SUR baserat på antalet bidragsmottagande föreningar inom respektive organisation. Förteckning över dessa föreningar ska varje år bifogas bidragsansökan. Den förteckningen kan sedan ligga till grund för eventuell kontroll.

För kontrollens skull kan rådet, om så önskas, enkelt få uppgifter från kommunerna om den förening, som tagits med i någon ungdomsorganisations ansökan, fått kommunalt bidrag eller ej.

Mjuk övergång, långsiktighet

För att få en mjuk övergång till de nya reglerna föreslår utredningen att förändringarna genomförs successivt och träder i full kraft efter tre år.

Eftersom bidragets storlek är beroende av gällande anslagsram det år bidragsformen införs anser utredningen att de föreslagna beloppen för grundstödet och det rörliga stödet ska ses som riktvärden. Bidragsmyndigheten bör därför få i uppdrag, att utifrån gällande anslagsram och de i utredningen föreslagna riktlinjerna samt utifrån bidragsmyndighetens egna bedömningar, göra erforderliga förändringar.

För att ge ungdomsorganisationerna trygghet och möjlighet till långsiktig planering föreslår utredningen att anslagsramarna för det centrala stödet läggs fast i 3-års intervaller.

Vidare anser utredningen att ungdomsorganisationerna skall underättas senast ett år före eventuella förändringar av det centrala stödet.

Utredningens förhoppning är att statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationerna snarast stärks. Utredningen hoppas att Lotteriutredningens förslag, även i detta avseende, skall ge utrymme för ökningar av stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Folkrörelseutredningens nästa betänkande kommer även att behandla frågan om statsbidragens innehåll och storlek.

d) Projektstöd

Omkring 4 miljoner kronor fördelas årligen av Statens Ungdomsråd som projektbidrag för alkohol- och narkotikaupplysning.

Bidraget har fått en prägel av regelbundenhet. Flera organisationer räknar bidraget som en årlig intäkt. Ett fåtal organisationer erhåller dessutom stora belopp, ofta samma organisationer år från år.

Utredningen föreslår att de medel som finns anslagna för alkohol- och narkotikaupplysning till ungdomsorganisationerna förs över till att ingå som en förstärkning av det centrala statliga stödet till barn- och ungdomsorganisationerna.

Utredningen anser att projektbidrag ibland kan vara befogade. Samhället behöver i vissa lägen organisationernas stöd och hjälp till att få ut information och debatt. I den mån projektbidrag ska förekomma anser utredningen det som synnerligen viktigt att de begränsas till att stödja projektverksamhet under högst tre år. Vidare måste i förekommande fall kraven på utvärdering skärpas. Efter den fastställda projekttiden skall beslut tas om bidragen skall utformas generellt eller avvecklas.

e) Bidragsmyndigheten

Statens Ungdomsråd är idag bidragsmyndighet för merparten av anslagen till barn- och ungdomsorganisationerna. Utredningen anser att så bör vara fallet även i framtiden.

Myndighetsrollen hos den av riksdagen utsedda bidragsmyndigheten bör dock stärkas. Genom målstyrning och anvisade anslagsramar för bidragen till barn- och ungdomsorganisationer ger regeringen SUR i uppdrag att utforma regler och tillämpningar.

En förstärkning av SUR:s myndighetsroll innebär att vissa förändringar i rådets instruktion och organisatoriska uppbyggnad måste vidtas. Arbetsgruppen "BUS" (Barn-ungdom-samordning, U85:N) tar i sitt PM nr 3 upp dessa frågor i detalj varför vi här enbart redovisar vår principiella uppfattning.

Arbetsinriktningen;

Statens Ungdomsråd uppfattas många gånger som barn- och ungdomsorganisationernas förlängda arm och språkrör. Situationen kan liknas vid Riksidrottsförbundets roll gentemot idrottsorganisationerna. Som myndighet i enlighet med utredningens förslag måste SUR ha en fri ställning.

Myndighetsrollen får dock inte innebära att t ex kommunerna eller föreningarna utsätts för merarbete i form av t ex kontrollåtgärder. Inriktningen bör i stället vara att SUR tillsammans med kommunförbunden, Riksidrottsförbundet och centrala ungdomsorganisationer finner lämpliga former för samarbete. Ett samarbete med sikte på att främja utvecklingen inom barn- och ungdomsföreningarna samt att förbättra och föra ut kunskapen om deras verksamhet.

Prövning av organisationer;

Statens Ungdomsråd fördelar idag bidrag till ett 80-tal centrala barn- och ungdomsorganisationer (Bil 2). Ungdomsorganisationernas verksamhet genomgår ständigt förändringar. För närvarande förekommer ingen prövning av omfattningen av olika organisationers verksamhet och dess betydelse. Har en organisation väl klassats som bidragsberättigad utgår bidrag år från år fast dess struktur och verksamhet kanske förändrats.

En kontinuerlig bedömning av organisationerna borde därför ske hos SUR. Dess bedömning får sedan ligga till grund för ställningstaganden om vilka organisationer som skall vara bidragsberättigade eller inte.

De organisationer som inte uppfyller normerna för det centrala stödet, men ändå anses värdefulla, bör genom beslut av Statens Ungdomsråd kunna erhålla bidrag. Det kan t ex gälla handikapp- och invandrarorganisationer eller nya rörelser som har en annan organisationsform än den gängse inom föreningslivet. Huvudsaken är att den anslagsram riksdagen givit hålls.

f) Lokal verksamhet - grunden till framgång

I enlighet med direktiven har utredningens förslag koncentrerats till åtgärder rörande samhällets stöd till ungdomsorganisationernas centrala och lokala verksamhet. Samhällets stöd i andra former, och till andra barn- och ungdomspolitiska insatser har inte berörts. Utredningen har inte heller ansett det nödvändigt att lägga några förslag om nya stödformer till ungdomsorganisationerna, som exempelvis i form av utvecklingsbidrag, ledarutbildningsbidrag eller bidrag till att nå föreningslös ungdom.

Utredningen anser dock att i ovan nämnda avseenden skall de grundläggande insatserna ske på lokal nivå och genom kommunala beslut. Detta ligger också i linje med utredningens förslag att föra över mer av beslutanderätten för lokalt aktivitetsstöd till kommunerna, och att grunden för det centrala stödet är den lokala föreningen.

Utredningen anser att det bästa resultatet för en framgångsrik barn- och ungdomspolitik inom området fritid och rekreation nås genom en omfattande föreningsverksamhet och ett nära samarbete mellan den lokala föreningen och kommunen.

SÄRSKILT YTTRANDE av Raymond Svensson

Utredningen har på ett värdefullt sätt beskrivit situationen för barn- och ungdomsorganisationen, inklusive idrottsrörelsen, samt motiven för varför stat och kommuner skall ge sådana organisationer ett omfattande stöd. I två avseenden har jag vissa andra synpunkter jämfört med utredningen, dels beträffande regler för det statliga lokala aktivitetsstödet, dels kriterierna för det statliga centrala stödet till organisationerna.

Lokala aktivitetsstödet

Det lokala aktivitetsstödet utgår f n med 11 kronor per berättigad aktivitet. Ca 40 %, eller 15 000 föreningar, av det totala antalet föreningar söker f n inte detta stöd. En av anledningarna kan vara det låga beloppet per aktivitet med hänsyn till arbetsinsatsen för att erhålla stödet. Flera föreningar har även en verksamhet som inte passar in i dagens regler.

Mot främst denna bakgrund anser jag det vore av värde att få till stånd en diskussion om det är möjligt att, i stället för utredningens förslag att införa ett specialdestinerat statsbidrg till landets kommuner, använda motsvarande belopp till att stärka barn- och ungdomsorganisationerna på annat sätt. Exempelvis genom att kraftigt öka stödet till riksorganisationerna och att göra det snabbt!

Jag anser att barn- och ungdomsorganisationerna snarast måste erhålla en kraftig uppräkning av sina generella statliga anslag. Utredningen delar också denna principiella inställning men avstår med hänvisning till bl a direktiven att föreslå en sådan ökning av bidragen.

En snabb och kraftig uppräkning av det statliga stödet till riksorganisationerna är möjlig genom att en övervägande del av det anslag som f n disponeras för statligt lokalt aktivitetsstöd, överförs till s k centrala stödet. För att skapa rimligare proportioner mellan det statliga stödet till idrotten och övriga barn- och ungdomsorganisationer bör dessutom den största delen av dessa medel ställas till övriga barn- och ungdomsorganisationers förfogande, genom den föreslagna omorgansiationen av Statens Ungdomsråd.

Nya friska idéer utvecklas inom alla led inom t ex barn- och ungdomsorganisationer. Dessa organisationer måste på olika sätt utveckla sin verksamhet och vidmakthålla ett intresse för sig och sin verksamhet bland landets ungdomar. De ekonomiska möjligheterna att genomföra olika utvecklingsprojekt saknas dock. Här finns också en möjlighet att snabbt och kraftigt stödja ett utvecklingsarbete inom organisationerna genom att använda en del

av de s k frigjorda miljonerna till att <u>införa ett stöd till utvecklingsprojekt</u> inom barn- och ungdomsorganisationerna. Formerna för ett sådant stöd bör närmare studeras. Värdefulla idéer kommer säkert fram under remissbehandlingen av denna utredning.

Vidare kan en del av dessa s k medel användas till att <u>förstärka stödet till organisationer med generationsövergripande verksamhet</u> som exempelvis Sportfiskarna och övriga s k främjandeorganisationer, Svenska Ungdomsringen för bygdekultur, Svenska Freds- och skiljedomsföreningen, som alla har en stor barn/-ungdomsverksamhet.

Jag anser således att ovan nämnda modell borde varit ett alternativ till det föreslagna statliga bidraget till det lokala föreningslivet via kommunerna. Min modell skapar utrymme för att snabbt och kraftfullt öka det centrala stödet till skillnad mot utredningen som inte förelsår något sådant.

<u>Centrala stödet</u>

Av statsfinansiella skäl begränsar utredningsdirektiven möjligheterna att föreslå en berättigad uppräkning av det centrala stödet. Min modell gör det dock möjligt att inom nuvarande anslagsramar kraftigt öka det statliga stödet.

Utredningen föreslår att grunden för det centrala bidraget skall vara den lokala föreningen/avdelningen. Jag anser att även antalet medlemmar skall vara ett bidragsgrundande kriterium.

Det är på grundval av att det finns ett visst antal medlemmar som den lokala föreningen/avdelningen finns och fungerar. Utan medlemmar - inga föreningar!

Medlemskapet innebär i regel ett ställningstagande till en verksamhet och/eller idé och är därför värdefullt.

Med antalet medlemmar och lokala föreningar/avdelningar som kriterier skapas också en naturlig koppling mellan föreningslivets bas - medlemmar och förening/avdelningar.

Värdet av varje medlem bör dock tonas ned jämfört med nuvarande system som helt bygger på antalet medlemmar.

SÄRSKILT YTTRANDE av Bertil Östberg

Bidragen till barn- och ungdomsorganisationerna bör vara enkla att tillämpa och bör inte nämnvärt påverka organisationernas interna beslutsfattande. Alla bidragsformer som är kopplade till antalet utförda prestationer etc skapar dock incitament för organisationen att öka bidraget genom att anpassa sin verksamhet till de bidragsregler som finns. På samma sätt skapas incitament för att redovisa prestationer som inte utförts, vilket också skapar ett behov av kontroll. De invändningar som framförs mot en selektiv socialpolitik torde i flera avseenden även kunna riktas mot bidrag till föreningar som är kopplade till en viss faktor.

Det är dock knappast möjligt att utforma bidragen till barn- och ungdomsorganisationerna så att de inte är relaterade till omfattningen av verksamheten. Det kan dock till en viss del uppnås inom det centrala stödet genom att grundbidraget höjs så att en stor del av stödet utgår i denna form. Utredningen föreslår en viss höjning av grundbidraget. Enligt min mening bör grundbidraget höjas ytterligare.

Det rörliga bidraget utgår nu i förhållande till antalet medlemmar. Utredningen vill i stället att det rörliga bidraget ska utgå i förhållande till antalet lokala föreningar. Det finns nackdelar med att låta bidraget utgå i förhållande till antalet medlemmar. En organisations medlemsantal torde dock i allmänhet vara ett bättre mått på omfattningen av organisationens verksamhet än antalet lokala föreningar. Det är dock betydligt lättare att kontrollera antalet lokala föreningar.

Organisationen kan utforma sin verksamhet på olika sätt. Antalet lokala föreningar kan variera kraftigt beroende på den organisationsstruktur som väljes.

Om det centrala stödet till en betydande del utgår i förhållande till antalet lokala föreningar kan vi räkna med att antalet lokala föreningar kommer att öka kraftigt. Det är inte givet att fler föreningar medför ökad verksamhet. Det kan också innebära mer arbete med administrationen av nytillkommande föreningar.

Utredningen föreslår att endast de lokalavdelningar som erhåller kommunalt stöd ska vara bidragsgrundande vid beräkningen av det centrala stödet. De kommunala bidragsreglerna varierar från kommun till kommun vilket innebär att en förening kan vara bidragsberättigad i en kommun men inte i en annan. Det torde också finnas små lokalavdelningar som avstår från att söka bidrag.

Grundbidraget bör alltså höjas så det svarar för en stor del av det centrala stödet. Det rörliga bidraget kan även fortsättningsvis utgå i förhållande till antalet medlemmar. En annan tänkbar möjlighet

är att låta det rörliga bidraget utgå i relation både till antalet medlemmar och antalet lokala föreningar. Härigenom minskar de nackdelar som finns med vart och ett av dessa båda bidragskriterier.

Det är något oklart vad utredningen avser med att SUR:s myndighetsroll ska förstärkas. Det torde vara ofrånkomligt att de mest grundläggande reglerna för stödet fastställs av riksdagen.

Bilaga 1

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till folkrörelseutredningen (C 1986:01) att se över statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationerna

Dir. 1987:14

Beslut vid regeringssammanträde 1987-03-12

Statsrådet Lönnqvist anför efter samråd med chefen för civildepartementet.

1 Mitt förslag

Jag föreslår att en särskild översyn sker av statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationer. Översynen bör ske genom att folkrörelseutredningen (C 1986:01) erhåller tilläggsdirektiv.

Målet är att finna bidragsregler som innebär såväl en förenkling som en ökad rättvisa mellan olika typer av organisationer. Översynen skall bland annat ta upp nya ungdomsrörelsers möjligheter att erhålla statligt stöd. Vidare skall konstruktionen av såväl det centrala stödet som det lokala stödet samt rutinerna för bidragsgivningen behandlas.

2 Bakgrund

Under de första årtiondena av 1900-talet växte olika ungdomsorganisationer fram inom de stora folkrörelserna. Deras främsta syfte var att främja intresset bland ungdom för idéer av frireligiös, nykterhetspolitisk eller allmänpolitisk karaktär med anknytning till motsvarande huvudorganisationer. Härtill kom organisationer för olika specialintressen, främst idrott. År 1953 fanns ett fyrtiotal ungdomsorganisationer med sammanlagt 1,5 miljoner medlemmar, varav ungefär hälften inom idrottsrörelsen.

Ungdomsorganisationerna hade fram till år 1954 inget reguljärt samhällsstöd. Motiven för det stöd som då infördes var bl a att underlätta för föreningslivet att nå ut till den föreningslösa

ungdomen. Dessutom framhävdes riskerna med ungdomens alkoholbruk och därmed behovet av nykterhetsfrämjande åtgärder.

1954 års ungdomsstöd var inriktat på att stärka organisationernas möjligheter att bedriva fritidsaktiviteter som t ex slöjd, konst, musik och annat hobbyutövande. Det gällde främst att med hjälp av föreningarna få till stånd ett större utbud av aktiviteter. Organisationernas intresse för stödet förutsattes ligga i de ökade rekryteringsmöjligheterna. Stödet utgick i tre olika bidragsformer nämligen dels som stöd till utbildning av ungdomsledare, dels som stöd till fritidsgrupper, dels också som bidrag till instruktörer i ungdomsorganisationer.

År 1964 förändrades ungdomsstödet inriktning med utgångspunkt i förslag från 1962 års ungdomsutredning. Syftet med samhällets stöd till ungdomsorganisationerna vidgades då till att omfatta såväl deras samhällsfostrande och idéinriktade funktion som deras uppgift att bedriva fritidsverksamhet för ungdomar. Ett allmänt bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet infördes och ersatte det tidigare bidraget till instruktörer i ungdomsorganisationer.

Efter år 1964 har ytterligare en rad förändringar skett när det gäller statens stöd till ungdomsorganisationerna. Fritidsgruppstödet ersattes således år 1971 av ett allmänt inriktat stöd till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. År 1975 kom ett nytt centralt stöd till ungdomsorganisationerna som ersatte de tidigare bidragen till central verksamhet och ungdomsledarutbildning. Året därefter flyttades ansvaret för bidragsgivningen över från skolöverstyrelsen till statens ungdomsråd.

Vid sidan av det allmänna organisationsstödet till ungdomsorganisationerna har det under senare år också lämnats vissa bidrag till särskild verksamhet. Sedan budgetåret 1972/73 utgår ett statligt stöd för alkohol- och narkotikainformation som förmedlas via statens ungdomsråd till ungdomsorganisationerna. Vidare inrättades år 1981 ett särskilt bidrag för ferieverksamhet. Vid min anmälan till budgetpropositionen år 1987 har jag föreslagit att det särskilda feriestödet avskaffas och att det i stället sker en kraftig uppräkning av stödet till barn- och ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Organisationerna får därmed en större frihet att själva avgöra hur bidragen bäst används.

De närmare föreskrifterna för det nuvarande statliga ungdomsstödet finns i förordningen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer. Förordningen har efter sin tillkomst ändrats vid ett flertal tillfällen (senast 1986:536). Förordningens regler är emellertid i dag delvis inaktuella och ger upphov till åtskilliga problem vid tillämpningen.

3 En prövning av bidragssystemet behövs

Statens ungdomsråd har påbörjat en viss översyn av bidragssystemets utformning. Enligt min mening finns det dock anledning att mer förutsättningslöst pröva det nuvarande bidragssystemet. Det övergripande syftet med stödet bör vara att dels främja en demokratisk fostran genom barns och ungdomars engagemang i föreningar, dels medverka till en meningsfull fritid för barn och ungdomar. En prövning bör ske av i vilken utsträckning dessa syften tillgodoses med det nuvarande stödet och genom de organisationer som idag får bidrag. Vidare bör övervägas vilka förändringar i stödets tekniska utformning som kan behöva göras för att stödet skall få avsedd effekt. Med hänvisning till vad jag här anfört föreslår jag att en särskild översyn görs av statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationerna.

Det statliga ungdomsstödet är en del av de samlade statliga bidragen till folkrörelserna. En allmän översyn av bl a statens ekonomiska stöd till folkrörelserna genomförs för närvarande av folkröelseutredningen (C 1986:01) med syftet bl a att bidragsgivningen skall både förenklas och samordnas på ett effektivare sätt. En nära samordning bör därför ske mellan den allmänna översyn av stödet till folkrörelserna som pågår och den särskilda översyn av statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationerna som jag här förordat. En sådan samordning kan enligt min mening lämpligast åstadkommas genom att folkrörelseutredningen erhåller tilläggsdirektiv att göra översynen av ungdomsstödet samt att en särskild sakkunnig förordnas för uppgiften.

4 Närmare utgångspunkter för översynen

Som jag redan berört finns det anledning att förutsättningslöst pröva i vilken utsträckning det nuvarande stödet och de organisationer som idag får bidrag tillgodoser de syften som bör gälla för statens stöd till ungdomsorganisationerna. Vidare finns det anledning att se över möjligheterna för andra, ofta nya, rörelser bland ungdomar att erhålla statligt stöd för sin verksamhet. I detta sammanhang bör frågan om organisationernas storlek, spridning och varaktighet beaktas. Vidare bör belysas möjligheterna att nå en ökad flexibilitet i systemet t ex genom att bidrag i vissa fall görs tidsbegränsade. Lämpligheten av att vissa organisationer, på det sätt som sker i dag, erhåller bidrag i särskild ordning bör också prövas.

Utredningen bör kartlägga i vilken utsträckning olika typer av barn- och ungdomsorganisationer får statligt stöd från olika håll. En strävan bör vara att samordna bidragsgivningen och minska antalet stödformer. En viktig utgångspunkt för översynen bör vara att bidragssystemet så långt möjligt skall förenklas. Organisationerna bör vidare ges största möjliga frihet vid användningen av bidragsmedlen.

Utredningen bör pröva om det är möjligt att finna andra och fler kriterier än medlemsantalet vid beräkningen av stödet till central verksamhet eller om det på annat sätt är möjligt att åstadkomma en ökad rättvisa med bibehållen respekt för organisationernas särart och självständighet. Därvid bör bl a också övervägas innebörden och tolkningen av medlemsbegreppet mot bakgrund av de skilda förhållanden som råder inom olika organisationer.

Några barn- och ungdomsorganisationer är kraftigt integrerade i sina moderorganisationer. Utredningen bör särskilt överväga och ge förslag till hur dessa organisationer bör behandlas från bidragssynpunkt. Därvid bör beaktas dels intresset av att organisationerna ges frihet att själva bestämma över sin organisatoriska uppbyggnad, dels det angelägna i att organisationens uppbyggnad ger ungdomar möjlighet att själva ha inflytande över och ta ansvar för den verksamhet som berör dem.

En stor andel av de lokala föreningarna avstår från att söka lokalt aktivitetsstöd trots att de har rätt till detta. Utredningen bör överväga om det behövs förändringar i konstruktionen av det lokala stödet för att underlätta för föreningarna att utnyttja stödet. Vidare bör utredningen överväga förändringar av åldersgränserna för det lokala stödet samt om det finns anledning att särskilt prioritera någon ålderskategori, i första hand tonårsgruppen. I detta sammanhang bör också övervägas om det bör finnas ett samband mellan det lokala och det centrala stödet eller om dessa stödformer bör vara oberoende av varandra.

Utredningen bör vara fri att ta upp även andra frågor som är angelägna för barn- och ungdomsorganisationerna som t ex statsbidragens långsiktighet, organisationernas möjligheter till utvecklingsarbete, hur bidragssystemet eventuellt skall kunna hjälpa barn- och ungdomsorganisationerna att lösa problem med ledarutbildning, information och opinionsbildning samt rekrytering av s k föreningslösa ungdomar.

Det är angeläget att bidragssystemet får en sådan utformning att en smidig fortlöpande bedömning kan ske av vilka organisationer som bör erhålla bidrag. Det är därvid fråga om att pröva dels om de organisationer som redan får stöd fortfarande uppfyller bidragsvillkoren, dels vilka nya organisationer som lever upp till de krav som bidragsreglerna innehåller.

Med utgångspunkt i de förändringar av bidragssystemet som utredningen avser att föreslå bör också en närmare genomgång göras av bidragsbestämmelserna och av rutinerna för behandlingen av bidragsärenden.

5 Översynens genomförande

Översynen bör ske i samarbete med bl a statens undomsråd. De erfarenheter som vunnits inom ramen för rådets eget översynsarbete bör därvid utnyttjas.

Arbetet bör bedrivas skyndsamt och med utgångspunkt i att riksdagen under våren 1988 skall kunna ta ställning till ett förslag till hur det framtida stödet till barn- och ungdomsorganisationerna bör utformas. Utredarens förslag i denna fråga bör därför redovisas senast den 1 september 1987. Vid översynen bör beaktas vad som har anförts i regeringens direktiv (Dir. 1984:5) angående utredningsförslagens inriktning.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen utvidgar uppdraget till folkrörelseutredningen (C 1986:01) till att också avse en översyn av statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationerna i enlighet med vad jag här anfört.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hans hemställan.

(Jordbruksdepartementet)

Avskrift

Bilaga 2

Medlemsstatistik 7-25 år och statistik över antalet lokalavdelningar i statsbidragsberättigade ungdomsorganisationer

	Antal medlemmar	Antal lokala föreningar
Kristna organisationer		
Ansgarsförbundet	11 927	245
EFS-Ungdom	19 012	401
Frälsningsarméns scoutförb	2 653	63
Frälsningsarméns Ungdom	6 886	149
Helgelseförbundets Ungdom	3 053	83
KFUK-KFUM:s Idrottsförb	27 686	227
KFUK-KFUM:s Triangelförb	9 549	52
KFUK-KFUM:s Scoutförb	15 419	281
Kristna elevrörelsen/KRISS	2 876	130
Metodistkyrkans ungdomsförb	2 598	63
Pingstförsaml ungdomsarbete	19 895	491
Riksf Kyrkans Ungdom	21 175	683
Riksf Sv unga katoliker	3 815	39
Sv alliansmissionens ungdom	8 872	168
Sv baptisternas ungdomsförb	11 051	223
Sv missionsförb ungdom	60 063	776
Örebromissionens ungdom	13 032	357
Summa	239 562	4 431
Politiska organisationer		
Centerns ungdomsförbund	27 501	1 091
Folkpartiets ungdomsförbund	12 093	193
Kommunistisk ungdom	16 315	193
Kristen demokratisk ungdom	4 616	110
Moderata ungdomsförbundet	37 088	633
Sv kommunistiska ungdomsförbund	4 162	72
Sv socialdemokratiska ungdomsf	42 691	1 152
Fria moderata studentförbundet	3 436	34
Summa	147 902	3 478

Nykterhetsorganisationer

IOGT-NTO:s juniorförbund	32 569	430
MHF:s ungdomsförbund	40 974	225
Nykterhetsrörelsens scoutförb	6 562	147
Sv frisksportförbund	14 122	135
Sv blåbandsungdom	4 590	100
Ungdomens nykterhetsförbund	30 714	821
Summa	129 531	1 858

Övriga organisationer

Fältbiologerna	7 098	259
Förbundet Aktiv ungdom	18 256	120
Förbundet Rökfri ungdom	1 763	39
Förbundet skog och ungdom	3 549	39
Förbundet unga forskare	4 069	105
Förbundet Vi unga	20 256	799
Jordbrukare-ungdomens förb	4 177	134
Kontaktnätet	18 713	128
Riksf Sv 4 H	28 409	540
Riksf unga musikanter	9 480	260
Röda korsets ungdomsförbund	8 334	289
Sv blå stjärnans riksungdomsf	3 370	69
Sv hundungdom	4 665	96
Sv scoutförbundet	66 102	669
Sv frimärkssungdom	6 200	277
Sv modellflygförbund	5 496	209
Sv motorcyklisters centralorg	9 159	400
Sv schackförbund ungdomsverks	13 759	425
Sveriges ungdomsbridgeförbund	6 786	131
Sv unglottor	9 757	249
Unga Örnars riksförbund	38 454	900
Summa	287 852	6 137

Handikapporganisationer

DHR	1 327	218
FUB, Riksf för utveckl störda	1 853	137
Hörselfrämjandets riksförb	2 803	221
PSO-Ung, (Psoriasisförb) *	1 653	2
RBU, Riksf för rörelsehindrade	6 176	29
RMA, Riksf mot Astma-Allergi *	2 666	155
Sv dövas riksf/ungdomsråd	1 995	130
Unga Synskadade	1 671	8
Summa	20 144	900

Invandrarorganisationer

Assyriska riksförbundet *	3 500	22
Estniska kommitténs ungdomsv	1 950	45
Grekiska riksförbundet	3 200	13
Jugoslaviska riksförbundet	6 908	90
Riksf finska föreningar i Sv	16 067	171
Syrianska riksförbundet *	2 960	26
Turkiska riksförbundet	3 413	22
Summa	37 998	389

Bidrag i särskild ordning

Riksf Sv fritids- o hemgårdar	-	151
Sv samernas riksungdomsförb	-	21
Landsrådet för sv ungdomsorg	-	-
Elevorganisationen i Sv	31 120	281
Skytterörelsens ungdomsorg	56 494	1 048
Sv ungdomsringen	28 353	470
Summa	115 967	1 799
Total summa	978 956	18 992

Dessutom:

Verdandi	-	-
Förbundet mot droger	-	-
Sv Evang stud och gymn rörelser	-	-
Sv flottans ungd förbund	-	-
Utrikespol förening FN förb	-	-
Riksförbundet DX alliansen	-	-
Sv Frälsningsarméns ungdom	-	-

* = Ny bidragsberättigad organisation 86/87

Statens offentliga utredningar 1987

Kronologisk förteckning

1. Otillbörlig efterbildning Ju.
2. Dödsboägande och samägande av jordbruksfastighet m. m. Ju.
3. Långtidsutredningen '87. Fi.
4. En ny kyrkolag m. m. Del 1. C.
5. En ny kyrkolag m. m. Del 2. C.
6. Folkstyrelsens villkor. Ju.
7. Barnets rätt. Ju.
8. Svenska försvarsindustrins utlandsverksamhet. Ud.
9. Det svenska totalförsvaret inför 90-talet. Fö.
10. Indrivningslag m. m. Fi.
11. Skydd för det väntade barnet. Ju.
12. Legitimation för vissa kiropraktorer. S.
13. Översyn av rättegångsbalken 3. Ju.
14. Mordet på Olof Palme. Ju.
15. Miljöskadefond. ME.
16. Begravningslag. C.
17. Franchising. Ju.
18. Internationella familjerättsfrågor. Ju.
19. Varannan damernas. A.
20. Läkemedel och hälsa. S.
21. Äldreomsorg i utveckling. S.
22. Missbrukarna, Socialtjänsten, Tvånget. S.
23. Medicinteknisk säkerhet. S.
24. Produktsäkerhetslag. Fi.
25. Ökat kommunalt väghållningsansvar. K.
26. Enskilda vägar. K.
27. Skeppslega till utlänning. Tillstånd, dispenser, flaggskifte. K.
28. Bistånd för bättre miljö i u-land. Ud.
29. Stöd till näringslivet. Fi.
30. Fel i fastighet. Ju.
31. Integritetsskyddet i informationssamhället 4. Ju.
32. För en bättre miljö. ME.
33. Ju mer vi är tillsammans. Del 1. C.
34. —"—, Exempelsamling. Del 2. C.
35. —"—, Underlag för reformer samt förslag. Del 3. C.
36. För en bättre miljö. Miljövårdsfamiljen. Myndigheter och författningar. ME.
37. Stödet till barn- och ungdomsföreningar. C.

Statens offentliga utredningar 1987

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Otillbörlig efterbildning. [1]
Dödsboägande och samägande av jordbruksfastighet m. m. [2]
Folkstyrelsens villkor. [6]
Barnets rätt. [7]
Skydd för det väntade barnet. [11]
Översyn av rättegångsbalken 3. [13]
Mordet på Olof Palme. [14]
Franchising. [17]
Internationella familjerättsfrågor. [18]
Fel i fastighet [30]
Integritetsskyddet i informationssamhället 4. [31]

Utrikesdepartementet

Svenska försvarsindustrins utlandsverksamhet. [8]
Bistånd för bättre miljö i u-land. [28]

Försvarsdepartementet

Det svenska totalförsvaret inför 90-talet. [9]

Socialdepartementet

Legitimation för vissa kiropraktorer. [12]
Läkemedel och hälsa. [20]
Äldreomsorg i utveckling. [21]
Missbrukarna, Socialtjänsten, Tvånget. [22]
Medicinteknisk säkerhet. [23]

Kommunikationsdepartementet

Ökat kommunalt väghållningsansvar. [25]
Enskilda vägar. [26]
Skeppslega till utlänning. Tillstånd, dispenser, flaggskifte. [27]

Finansdepartementet

Långtidsutredningen '87. [3]
Indrivningslag m. m. [10]
Produktsäkerhetslag. [24]
Stöd till näringslivet. [29]

Miljö- och Energidepartementet

Miljöskadefond. [15]
För en bättre miljö. [32]
—"—, Miljövårdsfamiljen. Myndigheter och författningar.[36]

Arbetsmarknadsdepartementet

Varannan damernas. [19]

Civildepartementet

En ny kyrkolag m. m. Del 1. [4]
En ny kyrkolag m. m. Del 2. [5]
Begravningslag. [16]
Ju mer vi är tillsammans. Del 1. [33]
—"—, Exempelsamling. Del 2. [34]
—"—, Underlag för reformer samt förslag. Del 3. [35]
Stödet till barn- och ungdomsföreningar. [37]

Anm. Siffrorna inom klammer betecknar utredningens nummer i den kronologiska förteckningen.

KUNGL. BIBL.
1987-09-07

ISBN 91-38-10014-2